

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

1 / 2 0 1 8

Učiteljev glas

priloga revije vzgoja & izobraževanje

**Učča se
skupnost –
izbira
ali nuja?**

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

ISSN 2385-8826

UČITELJEV GLAS

Priloga revije
Vzgoja in izobraževanje
letnik V, številka 1, 2018

Izdajatelj in založnik
Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Predstavniki
dr. Vinko Logaj

Uredniški odbor
dr. Zora Rutar Ilc,
dr. Ada Holcar Brunauer, ddr. Barica
Marentič Požarnik, Urška Margan,
dr. Alenka Polak, dr. Sonja Pečjak,
dr. Justina Erčulj, dr. Robert Kroflič

Odgovorna urednica
dr. Zora Rutar Ilc

Urednica založbe
Damijana Pleša

Jezikovni pregled
Tine Logar

Naslov uredništva
Zavod RS za šolstvo, Poljska c. 28,
1000 Ljubljana
Zora.rutar-ilc@zrss.si
Vzgoja.izobrazevanje@zrss.si
www.zrss.si

Oblikovanje
Kofein dizajn, d. o. o.

Priprava in tisk
Design Demšar, d. o. o.
Schwarz Print, d. o. o.

Detajl na naslovnici
Rosana Resnik

Naklada
700 izvodov

© Zavod Republike Slovenije za šolstvo,
2018

Vse pravice pridržane. Brez založnikovega pisnega dovoljenja ni dovoljeno nobenega dela revije na kakršni koli način reproducirati, kopirati ali kako drugače razširjati. Ta prepoved se nanaša tako na mehanske (fotokopiranje) kot na elektronske (snemanje ali prepisovanje na kakršni koli pomnilniški medij) oblike reprodukcije.

Barbara Lesničar,

Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Večina prispevkov v Učiteljevem glasu in v Vzgoji in izobraževanju se osredotoča na učiteljevo strokovno rast in sodelovanje v učecih se skupnostih. Avtorji so svoje delo, ki ga opisujejo v prispevkih, povezali s prednostnimi nalogami šole kot celote (npr. bralna pismenost, formativno spremljanje, domače naloge). Delovali so različno, nekateri sami, drugi v timu učiteljev, ki so oblikovali učečo se skupnost, ponekod pa se je – predvsem na pobudo ravnatelja – v delo vključil celoten kolektiv. Večina se je odločila za raziskovanje lastne prakse (akcijsko raziskovanje). Najprej je bilo treba opredeliti raziskovalno vprašanje. To je bil najtrši oreh, saj so se zavedali, da mora biti to vprašanje dovolj specifično, povezano z izzivi njihove lastne prakse in ne nazadnje tudi izvedljivo v praksi. Večinoma so se povezali v učeče se skupnosti, kjer so kritično prijateljevali, zbirali povratne informacije in si izmenjali primere dobrih praks. Pri tem so uporabljali različna orodja, ki so nastala v projektu. Orodja/protokoli (<http://linpilcare.eu/index.php/partners-spaces/partspac-zrss/62-sl-tools>) namreč zagotavljajo učinkovito delovanje skupine, usmerjenost k cilju in omogočajo, da se sliši glas vsakega posameznika. Prav tako nas izkušnje s preučevanjem lastne prakse učijo, da je eden od glavnih izzivov sodelovanje z drugimi učitelji. Kot pišejo številni avtorji, ustanovitev učecih se skupnosti v šoli kot platforme za raziskovanje lastne prakse lahko pripomore k reševanju tega problema. Hord (1997) opredeli učeče se skupnosti kot »kraj, kjer učitelji skupaj raziskujejo, kako izboljšati svojo prakso na področjih, ki so za njih pomembna, in nato uresničijo, kar so se naučili«. Posledično učeče se skupnosti pomagajo učiteljem sodelovati pri raziskovanju.

Učitelji so se strinjali, da takšen način dela zagotavlja varno okolje in spodbuja kulturo dialoga, kar sta temeljna pogoja za uspešno delovanje učeče se skupnosti. Mnogi učitelji so skozi raziskovanje lastne prakse

≡ *Kazalo*

2 **Uvodnik**

Barbara Lesničar

4 **Inkluzija profesionalcev – oziroma kako je lahko profesionalna rast vsevključujoča ter hkrati kakovostna, sproščujoča in zabavna**

Milan Šilak, Alexandra Hojnik Bezjak, Aleš Pevec, Tina Brodnjak Kokot

7 **Učeca se skupnost – izbira ali nuja?**

Ladislava Milošević

10 **Z roko v roki – izkušnja šole v projektu Linpilcare in pogled od zunaj**

Dr. Brigita Rutar, Tjaša Prudič

17 **Od projekta Spodbujanje bralne pismenosti do projekta Linpilcare ... ob podpori in spodbudi učeče se skupnosti**

Anja Šircelj Istenič

22 **Intervju z Zlatko Lebar, ravnateljico Srednje zdravstvene šole Murska Sobota**

Irena Kumer

24 **Learning by teaching ali Učenje s poučevanjem**

Viljem Pavlovič

28 **Inovativni, sodobni pristopi k učenju in poučevanju – uvajanje debatnih tehnik v pouk**

Mag. Marjetica Štante Kapun

31 **Kulturni bazar 2018**

Ana Petrovič

razvili povečano občutljivost za potrebe učencev ter pripravljenost in potrebo po spremljanju, evalvaciji in deljenju izkušenj iz lastne prakse. Prav tako so se nekateri udeležili usposabljanj, ki jih je Zavod za šolstvo organiziral na državni ravni (na primer moderacijske veščine), drugi pa so se v okviru različnih projektov udeležili mednarodnih seminarjev, ki so jih organizirali in izvajali tudi konzorcijski partnerji Zavoda RS za šolstvo (Belgija, Estonija, Nizozemska, Slovenija, Portugalska, Velika Britanija). Na nekaterih šolah je to postal ustaljen način profesionalnega razvoja za celoten kolektiv, drugod so se v takšne skupnosti povezali samo nekateri učitelji.

Prispevki odražajo pestrost in kompleksnost učiteljevega dela. Bralcu ponujajo dovolj dokazov za to, da sta strokovna rast učiteljev in s tem posredno tudi izboljšanje dosežkov učencev mogoča v sodelovanju z drugimi učitelji v učečih se skupnostih in nenehnem raziskovanju, kaj v razredu deluje in kaj ne. To pomeni, da mora raziskovanje postati del učiteljevega poučevanja.

Inkluzija profesionalcev – oziroma kako je lahko profesionalna rast vsevključujoča ter hkrati kakovostna, sproščujoča in zabavna

Izsledki in komentarji ekipe¹ Osnovne šole Gorišnica o potovanju s projektom ProLea²

.....
Milan Šilak, Alexandra Hojnik Bezjak,
Aleš Pevec, Tina Brodnjak Kokot, *Osnovna šola Gorišnica*

Če bi hoteli pričarati občutke, ki smo jih odnesli iz uvodnih srečanj projekta ProLea, bi morali začeti kot v pravljicah, kjer nastopajo samo pozitivni junaki in se končajo s srečnim koncem.

Torej, nekoč pred davnimi časi – od februarja do maja 2017 – smo se, po izboru ravnatelja OŠ Gorišnica (imel je srečno roko), Milana Šilaka, skupaj 4-krat peljali v Ljubljano na srečanja udeležencev projekta ProLea.

Zanimivo je, da smo se po prvem srečanju spraševali, kdaj bo pa prišel tisti »tečni del«, ko nam bodo vsiljevali svoja mnenja in nam narekovali, kaj moramo prenesti med šolske kolektive in kako. Pa tega ni bilo. Zelo smo bili zadovoljni, ker smo s pomočjo delavnic rasli in dobili nove vpoglede, hkrati pa so nam vodje projekta podajali takšna orodja, da smo lahko sami odločali kako in kam naprej.

Naši pogovori v avtu oziroma refleksija dogajanja na srečanjih so bili tako intenzivni, da smo enkrat »pomotoma« namesto v rodni Štajerski pristali v primorskem Portorožu. A to je zgodba za druge priložnosti.

Zelo se nas je dotaknila beseda »inkluzija«: - vključujoče. Strinjali smo se, da tudi sodelavcem projekta ne bomo predstavili kot »kaj« in »kako«, temveč skozi stranska vrata, neformalno in postopoma. Konec avgusta smo jih tako povabili v kavarno – v sproščeno vzdušje lepo pripravljene učilnice, kjer se je vrtela slovenska popevka in je dišalo po kavi in rogljičkih. Rezultati: popita kava, intenzivni pogovori in kup zaključkov, kako naprej in kje smo.

Po tinskem sestanku smo se odločili, da se povežemo z nekaterimi projekti, ki že potekajo na šoli. Kot prednostno nalogo naše profesionalne rasti smo izbrali formativno spremljanje znanja v povezavi s »kolegialnim očesom« in aktivnejšo rabo IKT. Kako jaz kot učitelj vem, ali sem pri svojem delu uspešen? Kdaj je to to? Povabim k sebi sodelavca, ki mi pomaga uvideti pozitivne vidike mojega dela in mi nakaže, kje še imam možnosti za izboljšave. Jupi, sanje vsakega učitelja, da te nekdo pri delu gleda in ocenjuje – beri totalno sarkastično. In spet smo vstopili skozi stranska vrata: člani tima in še dve učiteljici smo sami najprej odprli vrata in povabili sodelavce na učne sprehode.

.....
¹ Milan Šilak – ravnatelj, Alexandra Hojnik Bezjak – razredni pouk, Aleš Pevec – glasbena umetnost, Tina Brodnjak Kokot – zgodovina in nemščina.

² Več o projektu ProLea na skupnost.sio.si ali <https://prolea.wordpress.com/about/>.

Pripravili smo jim opisnike opazovanja (hvala, ga. Bevc) in z njimi izvedli delavnico »Pogovor po učnem sprehodu«. Izkazalo se je, da je včasih težje biti opazovalec kot opazovani. Odkrili/potrdili smo naše šibko področje – postavljanje močnih vprašanj. Zato nas na to temo čaka delavnica Zavoda RS za šolstvo. Hkrati pa so sodelavci dobili nalogo, da morajo k sebi povabiti »kolegialna očesa«. Odprli smo tudi spletno tablo, kamor lahko priprnemo primere dobre prakse in opise vtisov z učnih sprehodov.

Vodje projekta tudi v postfazi niso pozabili na nas, zato so nas presenetili s kratkim obiskom in z gosti iz tujine. Z obilico skromnosti dodajamo, da smo jih preprosto navdušili, saj smo »povedali prave stva-

ri na pravi način in jim z našo energijo pokazali, da resnično verjamemo v to, kar govorimo«.

V naš načrt inkluzije smo vključili tudi delo z nadarjenimi, ker imamo na tem področju še veliko prostora za izboljšavo. Tekom procesa smo ugotovili, da nekaterih stvari nismo nastavili najboljše, zato nas ta oreh čaka kot izziv še naslednje leto. Zagotovo moramo razmisliti o dejavnostih, ki jih ponujamo nadarjenim učencem – komu, kdo, kaj, zakaj.

Trenutno smo v fazi priprave zanimive delavnice na temo primer dobre prakse rabe IKT in se že veselimo nasmeškov, zavijanja oči, spodbudnega kimanja in brundanja v naši zbornici.

iz Milanovega dnevnika:

... na prošnjo pri pomoči izvedbe osrednje prireditve ob 60. obletnici Zavoda v organizacijski enoti Maribor smo se z veseljem odzvali. Smo namreč kolektiv, ki v vsaki stvari vidi nekaj pozitivnega. ... v zahvalo nas je predstojnica povabila k sodelovanju v projektu ProLea. Najprej sem pomislil: »Super zahvala, še en nepotreben projekt.« ... potrebno je bilo le še izbrati člane tima. Izbral sem takšne, ki z veseljem skočijo v neznano ...

iz Milanovega dnevnika

... danes smo se prvič peljali na izobraževanje v Ljubljano, sodelavci so spraševali o tem, kakšen projekt je to, kaj so predvideni rezultati projekta... Moj odgovor je bil: »Pustimo se presenetiti. Če bo 10 % pozitivnih stvari bodisi za osebnostno bodisi za strokovno rast, bo cilj dosežen. Ob tem pa se bom potrudil, da se bomo imeli fajn.«

Alešev SMS ženi

Draga žena! Pridem pozno. Evalvacija še kar traja ...

iz Tininega dnevnika

... Sandra je asica, kako me je danes namučila. Pozitivno ... Ni mi dala dihati, sploh ni povedala svojega mnenja, kar spraševala in spraševala je. Dobesedno prisilila me je, da sem sama našla rešitev ... Označi si: Razišči »močna vprašanja« ...

iz Alexandrinega dnevnika

... naše prvo srečanje v ravnateljevi pisarni. No, zdaj smo pa tu ... Razgrnemo liste, pripravimo aktivnosti, načrtujemo naslednje srečanje ... Polni optimizma, posuti tudi z malo skeptičnosti, gremo v akcijo ... najprej Kavarna, potem »kolegialno oko« ...

iz Alexandrinega dnevnika

... razmišljam ... odprla bom vrata sodelavcem ... kaj lahko pričakujem ... da sem samovšečna? Da sem polna sebe in idej? Pa kaj, naj pridejo kolegi in pogledajo. Morda dobijo kakšno idejo, morda me na kaj opozorijo ... Pa saj vse pa res ne more iti narobe ... pa, če bo ... bo za to neki razlog ... bom že preživela ... se nekaj naučila ...

iz Alexandrinega dnevnika

Dan D ... Moji učenci so že navajeni obiskov, zato jih obisk treh kolegic iz predmetne stopnje niti ni zmotil. Sedimo na tleh, povabimo jih, da prisedejo ... razmišljamo pod klobuki, ustvarjamo kriterije uspešnosti, delo evalviramo, učenci so aktivni, samostojni, v akciji ... Sem bila uspešna? So bili učenci uspešni? Kologice se poslovijo, naju potrepljajo po rami se nam zahvalijo za povabilo in ideje ter rečejo, saj ne more biti res, kaj vi v prvem razredu že delate. Hm, kaj to pomeni? Bomo videli na analizi... Kologica Klavdija reče, da je tako uživala, da ni mogla oditi sredi ure iz razreda. Navdušena nad metodami, strategijami in sposobnosti prvošolčkov, ki jih bo prenesla tudi v višje razrede ... Jupi ... Srečna ...

iz Tininega dnevnika

... A postajam malce obsedena z inkluzijo in formativnim? Mislim, da sodelavcem že presedam ... Meni se to zdi edina prava pot, saj nimam več šibe v kotu, ki bi jih prisilila, da se učijo ... Vključi, sodeluj, poglej naprej in nazaj ... Ampak nekaj dobrih idej pa jim še moram povedati 😊

P. S. Komaj čakam, da jim predstavim Kahoot in Quizizz. A bodo tako navdušeni kot učenci in jaz? Itak ...

Učea se skupnost – izbira ali nuja?

Ladislava Milošević, OŠ Selnica ob Dravi, enota Vrtec Kobanček

Naš Vrtec Kobanček, ki je enota OŠ Selnica ob Dravi, je edini v kraju in je po številu oddelkov med manjšimi; imamo 10 oddelkov, od tega 8 v centralni in 2 na podružničnih enotah, v katerih v šolskem letu 2016/2017 dela 22 strokovnih delavcev. K projektu Linpilcare smo se priključili na povabilo ZRSŠ-ja in se oktobra 2015 pridružil šoli, ki je v šolskem letu 2015/2016 že načrtovala izvedbo tega projekta in za področje akcijskega raziskovanja določila področje bralne pismenosti. Zato smo tudi v vrtcu projektne dejavnosti naravnali na področje porajajoče se bralne pismenosti. V projekt smo se vključile dve vzgojiteljici in pomočnica ravnateljice za vrtec, ki smo izdelale operativni načrt za delo na izbranih razvojnih prioritetah – akcijskem raziskovanju predbralnih sposobnosti in porajajoči se bralne pismenosti ter razvijanju osnov bralnih strategij kot načina metakognicije bralnega procesa.

Medtem ko sta vzgojiteljici osebna akcijska načrta ciljno naravnali na uvajanje izboljšav s pomočjo raziskovanja lastne prakse, samorefleksije, formativnega spremljanja dosežkov in vključevanja odzivov otrok v svojih skupinah, je mene kot vodstveno delavko najbolj zanimalo, kako vplivati na strokovne delavce v vrtcu, da bodo sami zaznali potrebo po izboljševanju lastne prakse oziroma kakovosti vzgojno-izobraževalnega dela z raziskovanjem lastne prakse na podlagi zbiranja dokazov in z vključevanjem izsledkov znanstvenih raziskav, ter kako vplivati na razvoj kulture učeče se skupnosti v vrtcu.

Članice projektne tima za vrtec smo si zadale nalogo, da bomo o projektu Linpilcare in dejavnostih v okviru le-tega kolektiv strokovnih delavcev informirale na rednih pedagoških konferencah, da jih bomo vključile v pripravo internega priročnika z di-

daktičnimi igrami in vajami za razvijanje predbralnih spretnosti (področje jezika in grafomotorike) ter oblikovanje pripomočkov oz. instrumentov za formativno spremljanje na področju jezika. Poleg tega sta skrbnica projekta in vodja projektne tima za šolo in vrtec avgusta 2016 z vzgojiteljicami vrtca izvedli delavnico na temo Mi smo učeča se skupnost, v kateri so udeleženke izkustveno spoznale enega izmed **formatov skupinskega dela**, ki omogočajo večjo učinkovitost pri obravnavi zastavljenih dilem, ki so se v konkretnem primeru nanašala na pogoje dela v skupini (pomen skupinskega dela, značilnosti učinkovite skupine, socialne veščine sodelovanja, pogoji za dobro sodelovanje in moteči dejavniki). V istem formatu smo na eni izmed pedagoških konferenc v šolskem letu 2016/2017 izvedli tudi delavnico s celotnim kolektivom strokovnih delavcev, in sicer na temo prepoznavanja močnih in šibkih področij strokovnih kompetenc, in izpeljali format **učenja z viri**, s pomočjo katerega smo v manjših skupinah predelali strokovni znanstveni članek na temo formativnega spremljanja otrokovega razvoja in učenja v vrtcu v kontekstu sociokulturnega pristopa. V šolskem letu 2016/2017 se je s ciljem spodbujati učenje drug od drugega in kritično prijateljevati v projekt v vrtcu vključila tudi ravnateljica šole in vrtca. Ta je organizirala spremljavo pedagoškega dela v obliki t. i. **učnih sprehodov**, pri katerih so bile v hospitacije v oddelkih in evalvacije po opravljenih hospitacijah vključene tudi vzgojiteljice.

Poleg rednih srečanj projektne tima in udeležbe na letni refleksiji sem se osebno udeležila delavnic **Moderacijske veščine** v okviru projekta Linpilcare in drugega mednarodnega seminarja v Estoniji, kjer smo aktivno spoznavali orodja za akcijsko raziskovanje lastne prakse: zbiranje in obdelavo podatkov, dostopanje do znanstvenih virov in delo s strokovno literaturo, iskanje in oblikovanje raziskovalnih

vprašanj in vzpostavljanje učečih se skupnosti. Cilj tega izobraževanja je bil, da udeleženci seminarja na podlagi spoznanj, kaj pomeni na dokazih temelječe učenje in poučevanje in kakšen je pomen stebrov, ki ga podpirajo (raziskovanje lastne prakse, podprto z izsledki znanstvenih raziskav in sodelovanje v učečih se skupnostih), preoblikujemo svoj dosednji miselni referenčni okvir in se usposobimo za delovanje znotraj svojih profesionalnih okolij.

Ob izteku dve leti trajajočega projekta članice projektnega tima v vrtcu ugotavljamo, da je sistematično delo z otroki na izbranem prioritetenem področju, ki je bilo zastavljeno in izvajano po načelih projekta Linpilcare, torej skupnega učenja, med drugim podprtega s podatki in dokazi, zagotovo prispevalo k večji učinkovitosti in kakovosti dela v obeh skupinah otrok, ki sta bili vključeni v projekt.

Ob naših poskusih vzpostavljanja učeče se skupnosti v vrtcu pa smo naleteli na odpore, negativizem in tudi omalovaževanje naših prizadevanj. To se je najbolj očitno zgodilo, ko smo želeli realizirati našo zamisel, da bi se skupaj lotili oblikovanja internega priročnika s primeri didaktičnih iger in vaj za razvijanje predbralnih spretnosti na področju jezika in grafomotorike.

Poleg tega smo odkrili, da se problem nepripravljenosti aktivnega sodelovanja v kakovostni rasti pojavlja tudi na področju formativnega spremljanja, ki smo ga začeli obravnavati že na srečanjih študijskih skupin za vrtce, v projektu Linpilcare pa smo videli priložnost, da s tem delom nadaljujemo. V nasprotju s pripravljenostjo sodelovati v skupnem projektu, kot je oblikovanje internega priročnika, v primeru formativnega spremljanja ne moremo govoriti o prostovoljni udeležbi, saj gre za zahteve stroke.

Kajti »spremljanje otrokovega vedenja, ravnanja in učenja je sestavni del predšolskega kurikula. Ne pojavlja se vprašanje, ali naj bi to izvajali, pač pa, kako.« (Rutar, 2013: 117)

Zato smo želeli, da bi v učeči se skupnosti raziskali naše potrebe in možnosti ter na tej podlagi oblikovali pripomočke, ki bi nam za začetek olajšali formativno spremljanje na področju jezika, v nadaljevanju pa bi se lotili tudi preostalih področij kurikula, vendar nam, kot že rečeno, to za zdaj ni uspelo.

Omenjene odpore bi želeli razumeti in osmisliti, da nas ne bi odvrnili od nadaljnjih prizadevanj za doseganje večje učinkovitosti in kakovosti na vseh kurikularnih področjih dela z otroki v našem vrtcu. Menimo namreč, da raziskovanje lastne prakse in povezovanje v učečih se skupnostih v pogojih sodobne družbe ne more biti več samo izbira redkih motiviranih in prizadevnih posameznikov, temveč že predstavlja nujo, ki pa od nas zahteva pripravljenost, da stopimo iz območja ugodja in se premaknemo v območje negotovosti.

Ali kot pravi Margaret J. Wheatley, biti moramo »pripravljeni na motnje«; da opustimo potrebo po tem, da so naša prepričanja in ideje pravilni, temveč nam je mišljenje drugače mislečih v izziv, še več, da priznamo, da ne vemo vsega, kajti živimo v svetu, v katerem nam noben posameznik ali posamezno stališče ne more podati odgovorov na vse probleme, s katerimi se soočamo.

Takšna naravnost je vse prej kot lahek izziv, saj nas doslej okolje ni opogumljalo k temu, da priznamo, da nečesa ne vemo, temveč se od nas pričakuje, da zvenimo prepričani vase ter samozavestno zastopamo lastna stališča, kakor da so edino veljavna in resnična. Vendar v svetu ni več gotovosti in predvidljivosti, zato njegove kompleksnosti ne bomo mogli razumeti in ga spremeniti na bolje, če ne bomo zmogli razmišljati in sodelovati na drugačen način.

Na osebni ravni je pot do spremembe v tej smeri ta, da se naučimo poslušati druge in jih ne soditi, če je njihovo mnenje drugačno od našega, temveč spoznavati, da lahko s pripoznanjem različnosti na novo ovrednotimo tudi lastna stališča in se odločimo, ali so še zmeraj veljavna. Toda na takšno poslušanje pogosto nismo pripravljeni, ker se ne želimo spremeniti, saj bi to od nas zahtevalo napor in aktivno udeležbo. Obenem pa ne moremo zanikati dejstva, da večina izmed nas vidi stvari, ki bi jih bilo treba spremeniti, torej se bomo tako ali drugače morali premakniti v območje nelagodja in negotovosti ter poiskati kreativne rešitve, ki se lahko porodijo v skupnem iskanju idej in rešitev, a ne na način strinjanja, temveč s priznavanjem in spoštovanjem različnih mnenj (Wheatley, 2002).

V našem delu v vrtcu, ki je že po naravi tandemsko, imamo vsakodnevno priložnosti za spreminjanje

je prepričanja, da je mogoče dobro sodelovati le v odnosu, ki temelji na visoki stopnji strinjanja obeh udeležencev. V kontekstu projekta Linpilcare smo se srečali s pojmom »kritično prijateljstvo«, ki smo se ga dotaknili v povezavi s prisotnostjo vzgojiteljic pri hospitacijah v obliki t. i. učnih sprehodov, vendar kritičnega prijateljstva ne moremo uvesti kar tako, brez razumevanja vloge kritičnega prijatelja in znanja potrebnih komunikacijskih veščin. Kajti »kritični prijatelj je zaupanja vredna oseba, ki jo izbere učitelj sam izmed svojih sodelavcev. Vloga kritičnega prijatelja zahteva obvladovanje strategij aktivnega poslušanja in zastavljanja vprašanj za razmišljanje, ki svetovancu pomagajo poglobljati razumevanje lastnega dela, pa tudi posredovanje povratnih informacij na način, ki svetovanca podpira pri njegovem učenju.« (Sentočnik, 2006) Če razumemo kritično prijateljstvo tako, se ga bomo morali šele naučiti.

Prav tako se bomo morali še dosti naučiti o delovanju učeče se skupnosti. Če smo v začetku menili, da jo lahko vzpostavi, organizira, vodi in usmerja vodstvo vrtca, smo se motili, saj učeča se skupnost ne more biti drugo ime za sestanek tima, aktiva ali kolektiva strokovnih delavcev.

Te oblike strokovnih srečanj v primerjavi z učečo se skupnostjo niso izključno osredotočene na učiteljev/vzgojiteljev profesionalni razvoj in učenčevu/otrokovu učenje, ki sta temeljni razlog in cilj za obstoj učeče se skupnosti. Poleg tega učečo se skupnost sestavlja 6–12 učiteljev/vzgojiteljev, ki se na svojih rednih srečanjih skozi konstruktiven dialog sistematično in namerno učijo drug od drugega o njihovi lastni pedagoški praksi. V ta namen je v okviru projekta Linpilcare nastala zbirka orodij ali t. i. formatov, ki zagotavljajo usmerjeno (na izbrano temo), časovno odmerjen in učinkovit pogovor med člani učeče se skupnosti (Dana idr., 2015).

Učeče se skupnosti imajo nepogrešljivo vlogo v procesu učiteljevega/vzgojiteljevega raziskovanja lastne prakse. Nancy Dana je v več kot 20 letih raziskovanja skozi lastno učiteljsko prakso in vključevanje drugih učiteljev razvila model akcijskega raziskovanja, ki zagotavlja napredovanje po korakih, in sicer: oblikovanje perečega raziskovalnega vprašanja o lastni praksi, izbor primernih metod zbiranja podatkov, zbiranje in analiza podatkov, sinteza ugotovitev in spoznanj, predstavitev le-teh kolegom ter aktivnosti za spremembo na osnovi tega, kar smo se naučili v procesu raziskovanja (Dana, 2015).

Da pa lahko govorimo o tako zasnovanih učečih se skupnostih, mora postati učiteljevo/vzgojiteljevo raziskovanje lastne prakse njegova profesionalna drža, ki ne pomeni samo opravljanja zaporedja določenih aktivnosti v okviru določenega projekta, temveč predstavlja njegov pogled na svet oziroma način mišljenja v okviru zagotavljanja enakih možnosti v izobraževanju (Dana, 2015).

Viri in literatura

- Dana, N. (2015). Understanding Inquiry as Stance: Illustration and Analysis of One Teacher Researcher's Work. <http://www.learninglandscapes.ca> (dostopno 24. 5. 2017).
- Dana, N. in Hoppey, D. (2015). *The PLC Book*. Thousand Oaks: Corwin Press.
- Rutar, S. (2013). Sociokulturni pristop pri spremljanju otrokovega razvoja in učenja v vrtcu. *Jurnal of Elementary Education*, 6 (1), 105–118.
- Sentočnik, S. (2006). Spreminjam šolo. <http://www.spreminjamsolo.si> (dostopno 25. 5. 2017).
- Wheatley, M. J. (2002). *Turning to One Another: Simple Conversation to restore Hope to the Future*. San Francisco: Berrett-Koehler Publishers, Inc.

Z roko v roki – izkušnja šole v projektu Linpilcare in pogled od zunaj

Dr. Brigita Rupar, *Zavod Republike Slovenije za šolstvo*

Tjaša Prudič, *OŠ »Jožeta Krajca«*

Uvod

Šola postane učeča se skupnost, ko naredi premik od individualnega k sistemskemu mišljenju (Sentočnik, 2006). To pomeni, da učitelj ni več izoliran posameznik, pač pa je sestavni del širše skupnosti. To tudi pomeni, da procesi, ki potekajo v neki šoli, niso samo stvar tistih, ki so vpleteni, temveč se dotikajo vseh članov skupnosti in jih je treba gledati v kontekstu skupnih ciljev. Podpora, ki pomaga učiteljem pri izgrajevanju učeče se skupnosti, mora biti usmerjena v spodbujanje timskega povezovanja in vzpostavljanje sodelovalne kulture. Vodilni teoretiki vpeljevanja sprememb (Fullan, 1993; Senge, 2001) navajajo, da je treba upoštevati, da spremembe zaživijo, če bodo smisel videli tisti, ki jih vpeljujejo. Učinkovite spremembe terjajo daljši čas, vsaj 3 do 5 let, da se pokažejo rezultati. Za takšne učinke pa je potreben jasen in soglasno sprejet načrt aktivnosti.

Ni enotnega recepta za to, kako naj bi šole vpeljevale spremembe. Prijemi, ki so uspešni v eni šoli, se ne obnesejo nujno tudi v drugih šolah. Pomemben del razlogov tiči v odporih do sprememb, ki so pogojene s psihološkimi dimenzijami in čustvi. Če spremembe vpeljujemo avtoritarno, naletimo na odpore. Spremembe so zaželeno le, ko temeljijo na sodelovanju vseh vpletenih. To pomeni, da tisti, ki so povabljeni k sodelovanju pri izvajanju sprememb, le-te občutijo kot svojo last, kar pomeni, da se z njimi identificirajo.

Šolsko skupnost sestavljajo mrežno povezane in avtonomne skupine učiteljev, ki v medsebojnih interakcijah izgrajujejo svojo profesionalno identiteto.

Spreminjanje je izrazito osebna izkušnja, zahteva čustvene in konceptualne premike ter spremembo stališč. Šele potem lahko pride do drugačnega ravnanja.

Vključitev v razvojno nalogo Spodbujanje bralne pismenosti

Omenjena izhodišča priznanih avtorjev so nam bila na zavodu v pomoč, ko smo razmišljali, katere šole naj povabimo v projekt Linpilcare. Osnovna šola Jožeta Krajca Rakek je bila v letih 2013–2015 vključena v razvojno nalogo ZRSŠ območne enote Ljubljana z naslovom Spodbujanje bralne pismenosti. V teh dveh letih se je oblikoval tim 8 učiteljev, ki so se načrtno in sistematično posvetili izboljšanju ravni bralnih zmožnosti učencev. Učitelji so opredelili svoja raziskovalna vprašanja, predvideli aktivnosti ter določili kazalnike. Ugotavljali so, da učenci niso več tako spretni v branju z razumevanjem, v iskanju informacij v besedilih, slabše se znajdejo pri delu z učbenikom. Manjkrat posegajo tudi po knjižnem gradivu in knjiga ni več stalnica v življenju otrok. Samokritično so tudi ugotovili, da imajo premalo znanja za pripravo nalog višjih taksonomskih nivojev bralnega razumevanja.

Najprej so se lotili študija teoretskih virov o spodbujanju bralnega razumevanja in se odločili, da bo njihov cilj dela usmerjen na oblikovanje nalog, ki preverjajo razumevanje in znanje analiziranja, sklepanja in uporabe. Načrtno so iskali besedila, povezana z njihovim predmetnim področjem (besedilo iz učbenika, berila, aktualno besedilo, besedilo s spleta), oblikovali naloge, ki so zahtevale uporabo teh več-

čin, nato pa so znotraj skupine preverjali ustreznost in drug drugemu svetovali, kako naj izboljšajo svoje izdelke. Naloge so uporabili pri delu z učenci ter kritične uvide, rezultate in spoznanja delili s kolegi v projektni skupini. V dveh letih sta tako nastala 2 zbornika s primeri nalog, ki so jih dali na razpolago svojim sodelavcem v šoli.

V tem času se je projektni tim oblikoval v trdno povezano skupino. Učitelji so se redno sestajali, kritično prijateljevali in si pomagali, kadar so naleteli na težave. Postali so v pravem pomenu besede učeča se skupina, ki je postala gonilo razvojnih pobud na šoli. Ravnateljica je podpirala njihovo delo, se zanimala, kaj delajo, hospitirala pri pouku in občasno sodelovala tudi na sestankih. Skrbela je, da so imeli možnost svoje delo predstavljati na pedagoških sestankih.

Precej podpore je ponudil tudi ZRSŠ. Skrbnica, pedagoška svetovalka jim je pomagala pri usmerjanju, strokovnih vprašanjih in dilemah. Poleg tega so se vključili tudi nekateri predmetni svetovalci, in to predvsem pri vprašanjih, povezanih z didaktičnimi strategijami predmeta.

Delo v projektu Linpilcare

Po koncu razvojne naloge so učitelji projektnega tima želeli nadaljevati z zastavljenim razvojnim procesom, zato so z veseljem sprejeli povabilo v projekt Linpilcare. V utemeljitvi so poudarjali učinkovitost akcijskega raziskovanja lastne prakse s pomočjo skrbnikov pedagoških svetovalcev. Na temelju izkušenj in rezultatov iz prejšnjih dveh let so izbrali krovno raziskovalno vprašanje, ki se je glasilo: »S katerimi strategijami poučevanja voditi učence, da bodo dosegli višji nivo razumevanja?« Člani projektne skupine so si znotraj skupnega cilja zastavljali svoje, predmetno specifične cilje. V akcijskem načrtu (priloga) so predvideli dejavnosti učiteljev in aktivnosti učencev ter kazalnike in roke.

Načrta dela so se držali. Na rednih mesečnih sestankih so pregledovali potek dela, poročali o odzivih učencev, se posvetovali glede odprtih vprašanj in si pomagali, kadar so naleteli na težave. Skrbnica se je sestankov tima udeležila štirikrat v dveh letih. Nekateri učitelji so se povezali s predmetnimi svetovalci z zavoda, ki so jim pomagali pri oblikovanju nalog na različnih taksonomskih ravneh in posebno pozornost posvetili doseganju ciljev iz učnih načrtov. Ude-

leževali so se tudi usposabljanj, ki so jih na zavodu organizirali v okviru projekta. Na pedagoških konferencah v šoli so redno poročali o svojih aktivnostih ter ob podpori ravnateljice kolege vabili k sodelovanju.

V projektni skupini so uspešno gradili zaupnost in tovarništvo, kritično so prijateljevali, izmenjavali so si gradiva, hospitirali in diskutirali o strokovnih problemih. Da ne bi le poslušali kako, s kakšnimi strategijami člani učeče se skupnosti pri učencih spodbujajo različne nivoje bralnega razumevanja, so se v tem preizkusili tudi sami. Trije člani so za preostale člane ter za vse kolege, ki so se jim želeli pridružiti, izpeljali svoje delavnice/učne ure. Učitelj športa je pripravil delavnico Postavi in izvedi, kjer so s pomočjo skice z legendo postavili poligon in s pomočjo zapisanih navodil pravilno izvedli vajo pri športu. Pri kemijski delavnici Skrivno orožje svetlolask so dokazovali prisotnost kisika pri razgradnji vodikovega dioksida. Na zadnji delavnici pa so se podali na lov za zakladom, ki so ga iskali s pomočjo različno zahtevnih pisnih navodil.

Poleg tega, da so izkusili, s kakšnimi strategijami njihovi kolegi pri učencih spodbujajo različne nivoje bralnega razumevanja, so morali na delavnicah med seboj sodelovati in se še drugače povezati. Tako so še bolj začutili delo kolegov. Njihovo spoštovanje do sodelavcev se je povečalo.

Delo projektne skupine so vsem strokovnim delavcem šole predstavili tudi na oglasni deski v zbornici in ob zaključku vsakega leta na zaključni konferenci.

Sklep

Ker so kazalniki pokazali napredek – učenci so izkazovali višje nivoje bralnega razumevanja, člani projektne skupine pa razvili in preizkusili dobre strategije dela, so znanje združili in izdali tudi zbornik nalog (2017), ki spodbujajo in preverjajo različne nivoje bralnega razumevanja. Zbornik je dober dokaz, da so ustvarili učečo se skupnost, v kateri so si delili izkušnje in lastno prakso, kjer so kritično ovrednotili delo drug drugega, izpostavili pozitivne stvari, si pomagali, in ko se jim je zataknilo, podajali ideje in predloge, da so skupaj prišli do cilja.

Člani projekta so o svojem delu povedali:

- Pri projektu Linpilcare sem se srečala z novimi znanji, o katerih prej nisem veliko razmišljala.
- Vse to je prispevalo k temu, da sem bolj zadovoljna s svojim načinom dela, saj se je to pokazalo tudi kot velik doprinos pri znanju, uspešnosti in večji aktivnosti samih učencev.
- Izdelala sem nekaj učnih kompletov, ki jih bom še dopolnjevala.
- V skupini je bilo prijetno in sproščeno vzdušje, zelo pomirjajoče in me je vedno napolnilo z novo energijo.
- Kot članici učeče se skupnosti mi je bilo v veliko veselje spoznavati delo ter pristope pri kolegih učiteljih različnih predmetov (šport, kemija, DSP, etika, jeziki). Nekatere njihove didaktične pristope bom lahko uporabila v svoji praksi.
- Samega sebe sem pripravil do nekaterih sprememb pri delu z učenci, do katerih sem bil pred samim projektom nekoliko skeptičen.
- Motivacija za nadaljnje dobro delo in še bolj dobro razvijanje sposobnosti učencev.

- Ugotovila sem, da zmorem in znam poučevati tudi drugače.
- Učeča se skupnost, v kateri sem imela možnost sodelovati že pred tem projektom, je skupina, kjer si med seboj zaupamo in upamo razkriti svoje strahove in povedati svoja mnenja, torej si biti kritični prijatelji. Vesela in hvaležna sem za te izkušnje in vso pomoč kolegic in kolegov v trenutkih, ko sem se znašla v slepi ulici.

Viri in literatura

Fullan, M. (1993). Change Forces. Probing the Depths of Educational Reform. The Falmer Press. London. New York. Philadelphia.

Nabor nalog, ki spodbujajo in preverjajo različne nivoje bralnega razumevanja. Zbornik (2017). Uredila Tjaša Prudič. OŠ Jožeta Krajca.

Senge, P. in sod. (2001). Schools That Learn. A Fifth Discipline Fieldbook for Educators, Parents and Everyone Who Cares About Education. New York, London: Doubleday Dell Publishing Group, Inc.

Sentočnik, S. (2006). Vpeljevanje sprememb v šole – izziv za spodbujevalce sprememb. V: Sentočnik, S. idr.: Vpeljevanje sprememb v šole – konceptualni vidiki. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Podrobnejši opis procesov, ki potekajo v učeči se skupnosti, in orodij (delavnic, protokolov in načinov dela), ki jih lahko za ta namen uporabljamo, pa je v priročniku Učitelji, raziskovalci lastne prakse, ki ga lahko preberate na spletnem naslovu <https://www.zrss.si/strokovne-resitve/digitalna-bralnica/podrobno?publikacija=208>

S KATERIMI STRATEGIJAMI POUČEVANJA VODITI UČENCE, DA BODO DOSEGLI VIŠJI NIVO RAZUMEVANJA					
Akcijsko vprašanje	Aktivnosti za doseganje rezultatov (učenci)	Aktivnosti za doseganje rezultatov (učitelj)	Nosilec (oseba ali tim) aktivnosti Vključeni učenci	Kazalniki (konkretni!)	Roki
V kolikšni meri več samostojnega dela z učbenikom, uvajanje aktualnih besedil in nalog kritičnega mišljenja v pouk DKE vpliva na razvoj višjih ravni bralne pismenosti pri učencih?	<ul style="list-style-type: none"> Uvajanje samostojnega dela z učbenikom pri pouku DKE. Uvajanje aktualnih besedil (članki, novice, reportaže) v pouk DKE. Uvajanje nalog kritičnega mišljenja v pouk DKE. 	<ul style="list-style-type: none"> Naučiti se strukturirati naloge po 3 ravneh bralne pismenosti (S, Pečjak). Sestavljati in uvajati naloge vseh treh nivojev bralne pismenosti glede na besedila v učbeniku, aktualna besedila. Sestavljati in uvajati naloge kritičnega mišljenja (izob. B. Rutar – Kako z vprašanji spodbujamo razmišljanje). 	<p>Učiteljica DKE</p> <p>2015/2016</p> <p>7. A</p> <p>8. A, 8. B</p> <p>2016/2017</p> <p>7. A</p> <p>8. A</p>	<ul style="list-style-type: none"> Učne priprave. Vprašalnik – ugotavljanje začetnega stanja – število pravilno rešenih nalog na različnih ravneh razumevanja. Vprašalnik – ugotavljanje vmesnega stanja ... Vprašalnik – ugotavljanje končnega stanja ... Izdelan nabor nalog kritičnega mišljenja. Izdelan nabor nalog vseh treh ravni bralne pismenosti ob učbeniku. 	<ul style="list-style-type: none"> november 2015 (vprašalnik) december–maj 2015 (naloge) maj (2016) (vprašalnik) november 2016 (vprašalnik) september–maj 2017 (naloge) junij 2017 (vprašalnik)
Kako lahko s skico gibalne naloge vplivamo na samostojnost učencev pri pouku predmeta ŠPO?	<ul style="list-style-type: none"> Razumevanje skice oz. branje skice. Razvijanje orientacije v prostoru. Na podlagi skice (navodil) samostojna izvedba individualne gibalne naloge. Na podlagi skice (navodil) samostojna izvedba skupinske gibalne naloge. 	<ul style="list-style-type: none"> Priprava delovnih listov za različne gibalne naloge. Naučiti se pripraviti različne gibalne naloge glede na nivoje bralne pismenosti. Sprotno spremljanje in individualna obravnava učencev. 	<p>Učitelj predmeta ŠPO</p> <p>6. A (dečki) 2015/2016</p> <p>7. A (dečki) 2016/2017</p>	<ul style="list-style-type: none"> S pomočjo delovnih listov ugotavljanje začetnega stanja in spremljanje napredka posameznega učenca (naloge in zadolžitve se bodo stopnjevale). Videoanaliza opravljenih oz. neopravljenih zadolžitvev ter sprotno spremljanje stanja. 	<ul style="list-style-type: none"> november 2015 (analiza stanja) februar 2016 maj 2016 oktober 2016 (analiza stanja) januar 2017 april 2017

.....
 1 Npr.: videoizseki posameznih dejavnosti (v trajanju največ 15 min), primeri individualnih akcijskih načrtov, dokazila o formativnem spremljanju učencev (načrt spremljanja, izdelki učencev s komentarji učiteljev in/ali učencev), učne priprave, refleksije, primeri vključevanja znanstvene/strokovne literature v načrtovanje dela in refleksijo učiteljev itn.

S KATERIMI STRATEGIJAMI POUČEVANJA VODITI UČENCE, DA BODO DOSEGLI VIŠJI NIVO RAZUMEVANJA					
Akcijsko vprašanje	Aktivnosti za doseganje rezultatov (učenci)	Aktivnosti za doseganje rezultatov (učitelji)	Nosilec (oseba ali tim) aktivnosti Vključeni učenci	Kazalniki (konkretni!)	Roki
V kolikšni meri večja pogostost izvajanja praktičnega dela pri pouku kemije vpliva na natančno branje navodil in pravilno izvedbo poskusa ter na razvoj višjih nivojevbralnega razumevanja?	<ul style="list-style-type: none"> Spremljanje učencev pri izvajanju kemijskega poskusa po navodilih. Iskanje podatkov o lastnostih in sestavi snovi v različnih virih (strokovna literatura, znanstveni članki). Načrtovanje eksperimentalnega dela na podlagi raziskovalnega vprašanja. 	<ul style="list-style-type: none"> Naučiti se sestaviti naloge oz. vprašanja po treh ravnehbralne pismenosti (S. Pečjak) in jih vključiti v delovni list za izvedbo poskusa, ki bo že imeli natančno oblikovana navodila in postopke izvedbe. Izdelati ocenjevalni list oz. ček listo spremljanja učencev pri sami izvedbi poskusa in nadaljnji analizi odgovorov na zastavljena vprašanja (pomoč svetovalke A. Bačnik). Usmerjati učence k načrtovanju eksperimentalnega dela na podlagi raziskovalnega vprašanja. 	<p>Učiteljica KEM, POK</p> <p>Učenci 8. r., ki obiskujejo IP POK 2015/2016</p> <p>Učenci 8. r., ki obiskujejo IP POK 2016/2017</p> <p>učenci 9. r., ki obiskujejo IP KVŽ 2016/2017</p>	<ul style="list-style-type: none"> Ocenjevalni list oz. kontrolna lista ugotavljanja začetnega, vmesnega in končnega stanja – uporaba pripomočkov, izvedba poskusa in število rešenih nalog na različnih ravnehbralnega razumevanja. Nabor delovnih listov za izvedbo poskusov z nalogami različnih ravnibralnega razumevanja. Učenci 8. razreda ob zaključku šolskega leta sami načrtujejo poskus na podlagi raziskovalnega vprašanja. Učenci 9. razreda pa sami načrtujejo poskus že decembra. 	<ul style="list-style-type: none"> december 2015 december 2016 (analiza začetnega stanja) januar 2016 januar 2017 (naloge) februar 2016 februar 2017 (analiza vmesnega stanja) marec, april 2016 marec, april 2017 (naloge) maj 2016 maj 2017 (analiza končnega stanja) junij 2016 (načrtovanje poskusa)
Kako večja izpostavljenost nalogam višjega nivojabralne pismenosti vpliva na razvoj višjih ravnibralne pismenosti pri posameznih učencih?	<ul style="list-style-type: none"> Delo z različnimi vrstami besedil, spoznavanje žanrov. Reševanje različnih tipov nalog za delo z besedilom. Interpretacija prebranega, aplikacija prebranega. 	<ul style="list-style-type: none"> Priprava nabora besedil in različnih vrst nalog za delo z besedili. Strukturiranje nalog za delo z besedilom glede na nivojebralne pismenosti (po S. Pečjak). 	<p>Učiteljica TJA,</p> <p>9. A, 9. B</p> <p>2016/2017</p>	<ul style="list-style-type: none"> Doseženo povprečno višje število točk na preverjanjih pri nalogah druge in tretje ravni (po S. Pečjak). Individualna primerjava rezultatov in opazovanje individualnega napredka posameznih učencev. 	<ul style="list-style-type: none"> november 2015 maj 2016 oktober 2016 maj 2017

S KATERIMI STRATEGIJAMI POUČEVANJA VODITI UČENCE, DA BODO DOSEGLI VIŠJI NIVO RAZUMEVANJA					
Akcijsko vprašanje	Aktivnosti za doseganje rezultatov (učenci)	Aktivnosti za doseganje rezultatov (učitelji)	Nosilec (oseba ali tim) aktivnosti Vključeni učenci	Kazalniki (konkretni!)	Roki
V kolikšni meri lahko z načrtovanimi aktivnostmi v razredu dosežem hitrejšo branje in višji nivo razumevanja in mišljenja?	<ul style="list-style-type: none"> Usmerjeno branje – samostojno delo s pisnimi gradivi pri pouku s pomočjo individualnih dnevnišnih načrtov dela. Uporaba BUS ob različnih pisnih gradivih (književna in neknjiževna besedila, sezname, navodila, grafi, tabele, problemske naloge ...). Formativno spremljanje napredka učencev – sprotne povratne informacije in vodenje dnevnika. 	<ul style="list-style-type: none"> Vodenje učencev – izdelava individualnih navodil dela. Izpopolnjevanje za pridobitev večščin oblikovanja nalog za različne učne tipe na različnih ravneh zahtevnosti. Širitev nabora nalog. Sprotne pisne in ustne povratne informacije o delu in dosežku. Izpopolnjevanje v formativnem spremljanju učencev. Dnevnik dela učencev. 	Učiteljica RP 4. B 5. B 2016/2017 4. B 5. B	<ul style="list-style-type: none"> Vprašalniki: – ugotavljanje začetnega stanja – število rešenih nalog na različnih ravneh razumevanja in hitrost branja; 1. in 2. evalvacija AN – vprašalnik ob koncu 1. in 2. ocenjevalnega obdobja – vsakič večje število rešenih nalog višjega nivoja razumevanja, višja hitrost branja in reševanja nalog. 	<ul style="list-style-type: none"> september 2016 sprotno spremljanje in usmerjanje 1.: januar/februar 2017 2.: maj 2017
V kolikšni meri gibalne aktivnosti za integracijo možganov vplivajo na hitrost in tekočnost branja ter doseganje višjih nivojev bralne pismenosti?	<ul style="list-style-type: none"> Učenci vodeno izvajajo gibalne vaje za integracijo leve in desne možganske polovice (pred branjem, reševanjem nalog). Učenci urijo bralno tehniko. Spoznajo različne BUS. Samostojno rešujejo različne vrste pisnih gradiv pri urah DSP. 	<ul style="list-style-type: none"> Priprava različnih gibalnih aktivnosti za integracijo možganov. Izdelava nabora gibalnih aktivnosti. Izpopolnjevanje za pridobitev večščin oblikovanja nalog vseh nivojev. Izpopolnjevanje v večščinah formativnega spremljanja. 	Izvajalka DSP Učenci, ki imajo DSP; 5., 6. A (1 učenka) 6., 7. A (2 učenca) 7., 8. A (2 učenki)	<ul style="list-style-type: none"> Večje število rešenih nalog višjega nivoja bralne razumevanja (formativno spremljanje – vprašalnik na začetku in koncu). Posnetek glasnega branja (število prebranih besed/minuto, število napak pri branju). 	<ul style="list-style-type: none"> november 2015 – analiza stanja 1. krog: december 2015 – marec 2016 april 2016 – analiza stanja 2. krog: maj 2016 – oktober 2016 november 2016 – analiza stanja 3. krog: december 2016 – marec 2017 april 2017 – analiza stanja in evalvacija

S KATERIMI STRATEGIJAMI POUČEVANJA VODITI UČENCE, DA BODO DOSEGLI VIŠJI NIVO RAZUMEVANJA					
Akcijsko vprašanje	Aktivnosti za doseganje rezultatov (učenci)	Aktivnosti za doseganje rezultatov (učitelji)	Nosilec (oseba ali tim) aktivnosti Vključeni učenci	Kazalniki (konkretni!)	Roki
S katerimi dejavnostmi lahko zvišam nivo bralnega razumevanja v nemščini ter posledično dosežem višjo učenčevo samozavest pri samostojnem delu z besedili in pri sporazumevanju v nemščini?	<ul style="list-style-type: none"> Različni načini dela z besedilom – dejavnosti pred branjem, med branjem in po branju (aktualne teme, Landeskunde ...). Učenci samostojno delajo z besedilom (kratke zgodbe, knjige za BZ ...) – ob podpori vnaprej danih navodil in napotkov. Učenci prepoznajo in razumejo pomen stalnih besednih zvez v različnih vrstah gradiv (basni, slovarji, splet ...). 	<ul style="list-style-type: none"> Usmerjanje učencev pri delu z besedilom (navodila). Izdelava mape z različnimi vrstami besedil (aktualna tematika, Landeskunde, pesmi, besedila s stalnimi besednimi zvezami ...). Izpopolnjevanje na področju oblikovanja nalog za različne nivoje bralne pismenosti. Izpopolnjevanje na področju formativnega spremljanja učencev. 	<p>Učiteljica nemščine</p> <p>2015/2016: Učenci IP N12 (8. r.)</p> <p>2016/2017: Učenci IP N12 (8. r.) učenci IP N13 (9. r.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> Vprašalnik: – ugotavljanje začetnega stanja – število pravilno rešenih nalog na različnih ravneh bralnega razumevanja. Večje število pravilno rešenih nalog prepoznavanja/razumevanja stalnih besednih zvez. Boljši rezultati pri nalogah višje ravni bralnega razumevanja (formativno spremljanje). Višanje samozavesti pri samostojnem delu z besedili ter komunikaciji v nemškem jeziku (sproščenost, sodelovanje ...). 	<ul style="list-style-type: none"> november 2015 november 2015 – maj 2016 (1. evalvacija: februar 2016, 2. evalvacija: junij 2016) oktober 2016 (analiza stanja) november 2016 – maj 2017 februar 2017 (vmesna analiza) maj 2017 (končna analiza, evalvacija)
Koliko učenje BUS izboljša nivo učenčevega bralnega razumevanja?	<ul style="list-style-type: none"> Učenje BUS ob različnih aktualnih besedilih (članki, novice, reportaže ...). Učenci se uvajajo v samostojno oblikovanje pojmovnih map pri predmetih NIT, DRU in SLJ. S skupnim delom se učenci urijo v klasificiranju pojmov v kategorije. 	<ul style="list-style-type: none"> Izpopolnjevanje za oblikovanje nalog na različnih ravneh zahtevnosti. Izpopolnjevanje v formativnem spremljanju učencev. 	<p>Učiteljica RP</p> <p>4. A 2015/2016</p> <p>4. A 2016/2017</p>	<ul style="list-style-type: none"> Vprašalnik: ugotavljanje začetnega stanja – število rešenih nalog na različnih ravneh razumevanja in hitrosti branja. Ob koncu šolskega leta primerjava števila rešenih nalog višjega nivoja z začetnim stanjem. Učenci ob začetku in koncu šolskega leta izdelajo pojmovno mapo ob besedilu. 	<ul style="list-style-type: none"> november 2015 november 2016 maj 2016 maj 2016 december 2015, december 2016 junij 2016 junij 2017

Od projekta Spodbujanje bralne pismenosti do projekta Linpilcare ... ob podpori in spodbudi učeče se skupnosti¹

Anja Šircelj Istenič, OŠ »Jožeta Krajsca« Rakek

Branje je temeljno znanje vsakega posameznika. Enim je v veselje in se ob njem sproščajo. Drugi se z besedilom in razumevanjem prebranega bolj ali manj uspešno spopadajo, nekateri pa imajo pri branju oz. že s samo motivacijo za branje velike težave. V zadnjih letih je branje vedno bolj pereča tema, sploh v šolskem prostoru. Kaj bi morali kot posameznik, starši, učitelji, šola in kot družba narediti, da bi na tem področju napredovali? Kje naj začnemo? V prispevku bo predstavljeno delovanje učeče se skupnosti na OŠ »Jožeta Krajsca« Rakek pri dveh projektih, ki sta potekala v preteklih letih: Spodbujanje bralne pismenosti ter Linpilcare kot njegova nadgradnja. Učitelji so se v okviru učeče se skupnosti učili drug ob drugem in drug od drugega. S sodelovanjem znotraj spodbudnega okolja, v katerem vladajo pozitivna klima in zaupanje, naravnost k skupnim ciljem, upoštevanje dogovorov, izmenjava lastne prakse, kritično vrednotenje in pomoč ter usmerjanje na poti k izboljšavam, je vsak cilj veliko lažje dosegljiv. Tudi uspeh in napredek pri branju.

Vsi se učimo ... vse življenje. Kot otrok je bil verjetno vsakdo izmed nas kdaj pa kdaj naveličan učenja in takrat smo se spodbujali z besedami, da komaj čakamo, da zaključimo šolo in začnemo »ta pravo službo«. Brez nenehnega učenja in ocen. In smo jo, a smo se pošteno ušтели. Nekateri izmed nas smo namreč spet izbrali šolo. Po končanem študiju smo se vrnili v učilnice, med šolske klopi ali bolje rečeno pred tablo, projektna platna, interaktivne table ... Kjer učimo in vzgajamo naše najmlajše in malo starejše.

Predajamo jim znanje in se hkrati ob njih in od njih učimo tudi sami.

Kljub vsemu skozi leta učenja pridobljenemu znanju pa se včasih kot učitelji počutimo izgubljene, sploh če delamo bolj ali manj individualno oz. v osami.

Neprimerno lažje je delo in cilje načrtovati v skupini, preizkušati svoje ideje s kolegi in skupaj z njimi preučevati pozitivne in negativne vidike svojega dela. To pomeni delovati, učiti se in rasti v učeči se skupnosti. Pomembno je, da si delimo izkušnje in lastno prakso, kritično ovrednotimo delo drug drugega, izpostavimo pozitivne stvari, si pomagamo in – ko se nam zatakne ter obtičimo neke vmes – podamo ideje in predloge, ki se nam zdijo koristni na poti k doseganju ciljev.

Senge (v Rupnik Vec idr., 2007) pravi, da je učeča se skupnost tista skupnost posameznikov, ki svoje člane nenehno opogumlja in spodbuja pri njihovem učenju z namenom pridobiti in oblikovati ključne kompetence. Učeča se skupnost vsekakor pomembno vpliva na potek in razvoj dogodkov v prihodnosti, usmerja delo svojih članov in ustvarja nove ideje in znanja, saj se ves čas zavestno preoblikuje in nadgrajuje svoje znanje s pomočjo načrtovanja, implementiranja, evalviranja in izboljševanja učnega procesa. Pri celotnem procesu ima pomembno vlogo vsak posameznik znotraj te skupine.

Šola je idealno okolje, kjer lahko delujemo na tak način in si tako pomagamo na poti uresničevanja ciljev

¹ Prispevek je konkretna osvetlitev primera dela učiteljice, ki dopolnjuje prejšnji članek z naslovom Z roko v roki – izkušnja šole v projektu Linpilcare in pogled od zunaj.

in nalog, medsebojnega sodelovanja in konec koncev pri svoji osebni rasti. Ko šola naredi korak v smeri od individualnosti k sistemskemu načrtovanju in delovanju, spodbujanju timskega sodelovanja in vzpostavljanju sodelovalne kulture, postane učeča se skupnost. Učitelj ne predstavlja več le izoliranega posameznika, pač pa postane del širše skupnosti. Vsi procesi in dejavnosti, ki potekajo v šoli, niso le stvar vpletenih, temveč vseh članov skupnosti, saj predstavljajo skupne cilje (Rupnik Vec, Rupar).

Na naši šoli imamo različne delovne skupine, aktive, kjer lahko s kolegi sodelujemo na podobne načine. Na nekaterih področjih se povezujemo tudi s kolegi sosednjih šol in tam tvorimo učeče se skupnosti, v katerih si izmenjujemo lastno prakso, si svetujemo, skupaj planiramo in sodelujemo ter se opogumljamo pri izvajanju različnih aktivnosti. V zadnjih letih smo na naši šoli vpeti v različne projekte.

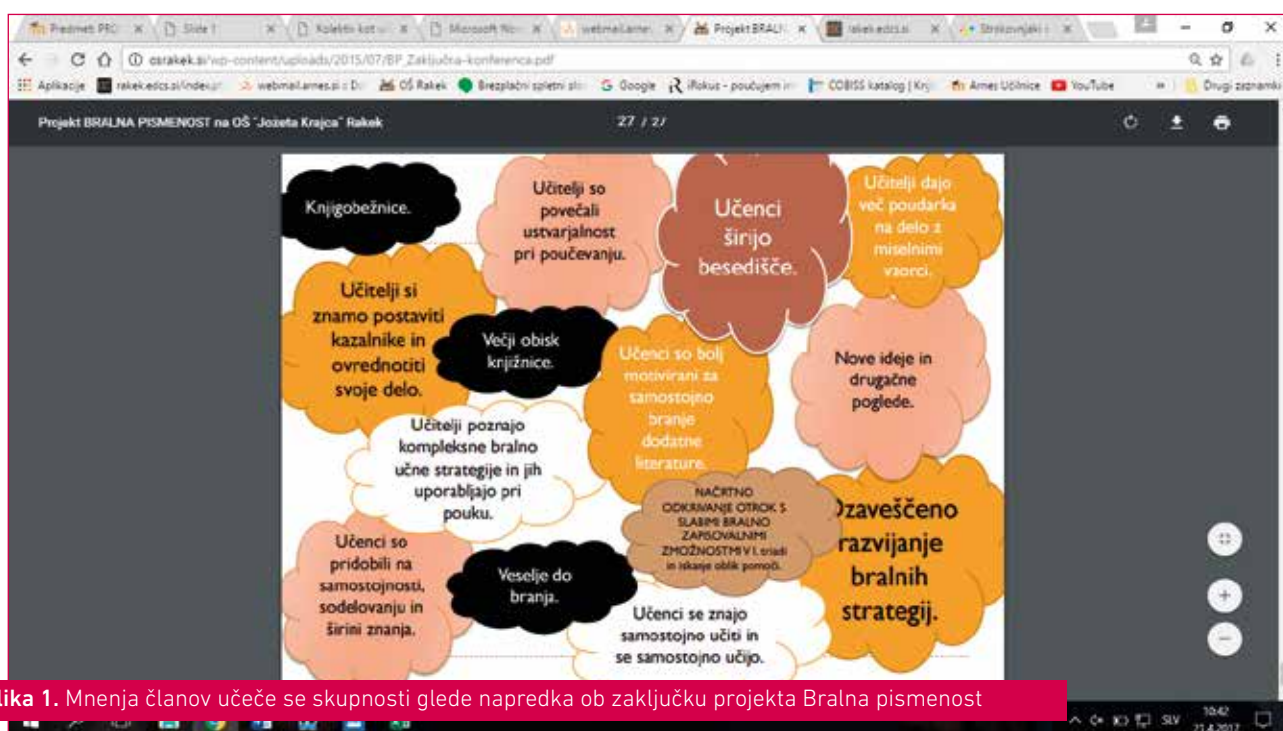
Pred štirimi leti smo začeli z enim izmed njih, in sicer z dvoletnim projektom Spodbujanje bralne pismenosti, v katerem smo:

- na različne načine razvijali branje z razumevanjem (samostojno delo učencev s pomočjo učbenika, uvajanje bralno učnih strategij v pouk in uvajanje nalog višjega nivoja bralne pismenosti),

- razvijali bralne zmožnosti učencev ter
- skušali povečati interes in motivacijo za branje (minute za branje, razredne knjižnice, priporočanje prebranih knjig sovrstnikom, spodbujanje bralne značke, obisk knjižnice v okviru OPB in pouka ...) (Prudič, 2015).

V ta projekt smo se kot šola vključili zato, ker smo zaznali, da so učenci vedno manj spretni v branju z razumevanjem, v iskanju informacij v besedilih ter da se slabše znajdejo pri delu z učbenikom. Poleg tega smo opazili, da otroci vedno manj posegajo po knjižnem gradivu ter da knjiga ni več stalnica v njihovem življenju (Prudič, 2014).

Ob koncu projekta smo članice te učeče se skupnosti (vključenih nas je bila več kot polovica strokovnih delavcev šole) ugotovile, da smo vanj sicer vložile veliko truda in energije, a se je naše delo obrestovalo, saj smo bile z doseženimi rezultati zadovoljne. Na različne načine, z različnimi aktivnostmi ter izvirnimi individualnimi miniprojekti smo pri različnih učnih urah in dejavnostih na šoli razvijale branje z razumevanjem ter bralne zmožnosti učencev in se trudile povečati interes za branje. Ob koncu prvega leta projekta smo skupaj pripravile tudi zbornik – kot znak dobre prakse – v pomoč preostalim, željnim dela na področju razvijanja bralne pismenosti pri učencih (Prudič in drugi, 2014).

Slika 1. Mnenja članov učeče se skupnosti glede napredka ob zaključku projekta Bralna pismenost

Nato smo se odzvali povabilu Zavoda RS za šolstvo in se vključili v Linpilcare, dvoletni mednarodni projekt v okviru Erasmus+, ter s tem nadaljevali svoje delo na področju razvijanja bralne pismenosti. Iz analize dosežkov NPZ preteklih let je vidno, da učenci 6. in 9. razreda naše šole dosegajo praviloma pri vseh predmetih višji povprečni dosežek, kot je povprečni dosežek v Sloveniji. Vendar pa so učitelji v podrobnejši analizi izpostavili, da je treba še nadalje delati na hitrosti branja in tempu reševanja nalog ter na dobrem razumevanju besedila z manj vrnitvami pri iskanju informacij (Prudič in drugi, 2015).

Z namenom obdržati oz. dvigniti nivo bralne pismenosti naših učencev, smo v projektu Linpilcare kot prioriteto in hkrati smiselno kontinuiteto dosedanjega dela izbrali razvoj višjih nivojev bralne pismenosti pri vseh učencih, tako izjemno uspešnih kot tudi tistih s posebnimi potrebami.

Zavedamo se, da bo stremljenje k višjim nivojem bralne pismenosti prineslo tudi boljše rezultate na preostalih nivojih bralne pismenosti.

Vzroke za obstoječe stanje smo iskali v prešibkem predmetnem povezovanju, pomanjkanju uporabe aktualnih besedil, neupoštevanju različnih stilov otrok in neuporabi metode CLIL, predvsem pa smo se osredotočili na naše neznanje glede priprave nalog

različnih (še posebej višjih) nivojev bralne pismenosti.

Naše raziskovalno vprašanje je bilo: Kako oz. s katerimi strategijami poučevanja voditi učence, da bodo dosegli višji nivo razumevanja.

V projektu, ki se s koncem tega šolskega leta zaključuje, sodeluje 8 učiteljev naše šole: dve učiteljici razrednega pouka, defektologinja, preostali smo učitelji različnih profilov na predmetni stopnji (učitelj športa, učiteljice kemije, etike ter dveh različnih tujih jezikov). Skupaj smo sestavili operativni načrt, vsak pa si je zastavil svoje akcijsko vprašanje, na katerem dela že drugo šolsko leto. Vsak si je izbral svojo skupino učencev, s katero poglobljeno in z različnimi aktivnostmi dela na izbranem raziskovalnem problemu.

Že na samem začetku smo imeli kar precej težav – tako s pripravo operativnega načrta kot tudi s smiselnim oblikovanjem oz. zastavljanjem akcijskih vprašanj. Ob pomoči članov tima in podpori naše skrbnice Brigitte Rupar ter kasneje predmetnih svetovalk z Zavoda RS za šolstvo smo uspeli vse težave bolj ali manj uspešno rešiti.

Ves čas smo se zavedali, da je naš operativni načrt dejansko živ dokument, ki ga dopolnjujemo in po potrebi spreminjamo ... Tako je morala ena izmed

Slika 2. Delavnica Postavi in izvedi

kolegic sredi raziskave spremeniti svoje raziskovalno vprašanje – ga poenostaviti, saj je bilo njeno prvotno vprašanje za izbrano skupino otrok s posebnimi potrebami prezahtevno.

Na srečanjih smo si pogosto pomagali in iskali poti pri nastalih težavah, kritično smo prijateljevali ter se predvsem ves čas samoizobraževali. Velik poudarek smo namenili predvsem spoznavanju, učenju in urjenju v izdelavi nalog treh ravni bralne pismenosti: na ravni razumevanja besed (prva, najnižja raven), na interpretativnem razumevanju ali razumevanju s sklepanjem (druga raven) ter na kritičnem in ustvarjalnem oz. uporabnem razumevanju (tretja, najvišja raven) (Pečjak, 1995).

Poleg tega smo izvedli nekaj ur kolegijskih hospitacij za preostale člane tima ter se medpredmetno povezovali. V zbornici smo pripravili oglasno desko s primeri dobre prakse (za preostale člane kolektiva) in kolege povabili, da se nam pridružijo na naših sestankih učeče se skupnosti. Nekateri so se vabilu odzvali in prisostvovali delavnici učitelj – učitelju na temo urjenje v postavljanju nalog treh nivojev bralne pismenosti.

Slika 3. Delavnica Skrivno orožje svetlolask

Šli smo še korak dlje – tudi sami smo se želeli preizkusiti v spretnostih branja in razumevanja z različnih strokovnih področij. Trije člani učeče se skupnosti so za preostale člane tima ter vse kolege, ki so se nam želeli pridružiti, izpeljali svoje delavnice.

Učitelj športa je pripravil delavnico Postavi in izvedi (slika 2) – s pomočjo skice z legendo (postavitev poligona) in napisanih navodil (izvedba vaje) smo morali prisotni samostojno pripraviti in izvesti sklop vaj. Po opravljeni nalogi smo udeležence ugotovile, da nismo (dovolj) delovale kot skupina, pač pa smo si delo

Slika 4. Delavnica Lov za zakladom

razdelile (da bi prihranile na času), zato nismo bile najbolj usklajene.

Pri kemijski delavnici Skrivno orožje svetlolask (slika 3), ki je bila za marsikatero po dolgih letih življenja brez kemije res velik izziv, smo dokazovale prisotnost kisika pri razgradnji vodikovega peroksida.

Zadnja izmed ponujenih delavnic pa je bila delavnica Lov za zakladom (delo naše defektologinje) (slika 4), kjer smo morale različne skupine le s pomočjo napisanih navodil in brez kakršnih koli dodatnih pojasnil opraviti več zaporednih nalog, da smo dosegle skupni cilj, ki je bil dosegljiv le z usklajenim sodelovanjem vseh skupin (vstavljanje sličic v slikopise, izbor vprašanj, ki se nanašajo na posamezne slikopise, branje tlorisa na zadnji strani vprašanj, iskanje zaklada na šoli, sestavljanje še zadnjih navodil glede mesta zaklada in končno ... težko prisluženi in pričakovani zaklad!). Vse omenjene naloge so bile del nalog, ki so jih sicer člani učeče se skupnosti izvajali s svojo izbrano skupino učencev.

Rezultati, ki smo jih z merili preverjali in dobili, vsekakor kažejo napredek učencev, ponekod večji, drugod manjši. A četudi je napredek posamezne skupine majhen, je za nas pomemben. Pri večini otrok, vključenih v našo raziskavo, je viden napredek pri bolj pozornem branju in poslušanju navodil, večji motivaciji za branje in delo z besedilom ter uspešnejšem reševanju nalog bralnega razumevanja (posebno višjih nivojev), večji samostojnosti in višji samozavesti, večji prožnosti razmišljanja, lažjem izražanju in ubesedenju znanja in lastnih izkušenj (Prudič in drugi, 2016).

Svoje delo in napredek, ki smo ga dosegli v okviru projekta Linpilcare, smo ob zaključku šolskega leta predstavili kolegom ter članom nekaterih drugih

aktivov. Ob zaključku projekta bomo izdelali še interni priročnik z nalogami in primeri dobre prakse.

In kaj vse smo člani v teh letih pridobili s sodelovanjem v učeči se skupnosti?

- Pomoč in sodelovanje tako pri razumevanju akcijskega načrtovanja kot tudi pri postavljanju raziskovalnih vprašanj in meril,
- spoznali smo različne ravni bralne pismenosti in se naučili postavljati vprašanja na vseh treh težavnostnih stopnjah,
- načrtovali smo drugačne, bolj premišljene aktivnosti, s katerimi dosegamo napredek, in se naučili drugače razporediti delo v razredu,
- poslušali smo analize drug drugega in si pomagali pri interpretaciji rezultatov,
- kritično smo ovrednotili svoje delo in dovolili, da ga ovrednoti tudi kritični prijatelj,
- pomagali smo si in skupaj iskali boljše rešitve ter nove ideje,
- kritično smo ovrednotili pripravljene naloge in ne nazadnje
- izboljšali naše medosebne odnose (Prudič in drugi, 2016).

V dobri učeči se skupnosti lahko le veliko pridobimo, slabih strani takšnega načina dela in sodelovanja dejansko ni. Občutiti je uspeh in zadovoljstvo ali kot so zapisali nekateri člani naše učeče se skupnosti (Prudič in drugi, 2016):

»V šolskem timu se dobro počutim, zanimivo je slediti idejam drugih sodelujočih.«

»Želim še naprej deliti izkušnje in predstaviti primere dobre prakse v timu.«

»Želela bi nadaljevati z dobrim delom v učeči se skupnosti.«

»Ponovno želim videti napredek, ki je posledica našega načrtnega dela, in se ob tem DOBRO počutiti.«

Je potrebno tem besedam sploh še kaj dodati?

Viri in literatura

Pečjak, S. (1995). Ravnirazumevanja in strategije branja. Trzin: Založba Different, d.o.o.

Prudič, T. (2014). Operativni načrt spodbujanje bralne pismenosti učencev osnovnih šol v ljubljanski regiji – šolsko leto 2014/15. http://osrakek.si/wp-content/uploads/2013/08/OPERATIVNI-NA%C4%8CRT_0%C5%A0-Jo%C5%BEeta-Krajca-Rakek_2014.2015.pdf (dostopno 18. 4. 2017).

Prudič, T. in drugi (2014). Zbornik. Projekt bralna pismenost OŠ »Jožeta Krajca« Rakek, šolsko leto 2013/2014. http://osrakek.si/wp-content/uploads/2013/08/ZBORNIK_projekt-Bralna-pismenost.pdf (dostopno 18. 4. 2017).

Prudič, T. (2015). Projekt BRALNA PISMENOST na OŠ »Jožeta Krajca« Rakek, 2013/2014 in 2014/2015. http://osrakek.si/wp-content/uploads/2015/07/BP_Zaklju%C4%8Dna-konferenca.pdf (dostopno 18. 4. 2017).

Prudič, T. in drugi (2015). Linpilcare. Operativni načrt šole. http://osrakek.si/wp-content/uploads/2013/08/LINPILCARE_operativni-na%C4%8Drt-2016.2017_0%C5%A0-Jo%C5%BEeta-Krajca-Rakek.pdf (dostopno 18. 4. 2017).

Prudič, T. in drugi (2016). Poročilo dela v okviru projekta Linpilcare v šolskem letu 2015/2016. http://osrakek.si/wp-content/uploads/2013/08/LINPILCARE_poro%C4%8Dilo-po-prvem-letu-sodelovanja.pdf (dostopno 18. 4. 2017).

Rupnik Vec, T. in drugi (2007). Vpeljevanje sprememb v šole. Priročnik za šolske razvojne time. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Rupnik Vec, T. in Rupar, B. Podpora šolskim razvojnim timom pri vpeljevanju sprememb – perspektiva ZRSŠ. <http://publikacija.k56.si/strokovnjaki/index.html> (dostopno 18. 4. 2017).

Intervju z Zlatko Lebar, ravnateljico Srednje zdravstvene šole Murska Sobota

Irena Kumer, *Zavod Republike Slovenije za šolstvo*

Spoštovana gospa ravnateljica,
prosim vas za kratko refleksijo
prehojene poti v projektu ProLea.

Na Srednji zdravstveni šoli v Murski Soboti, ki jo v šolskem letu 2017/2018 obiskuje 466 dijakov, izvajamo dva strokovna programa – Zdravstvena nega in Kozmetični tehnik – ter poklicni program Bolničar-negovalc. Tako kot druge šole je tudi naša živa skupnost, ki se mora neprestano razvijati in prilagajati novim generacijam mladih. Ti se namreč med seboj razlikujejo in tudi dinamično spreminjajo, zato potrebujejo nove pristope za rast v znanju. Ko smo prejeli povabilo Zavoda RS za šolstvo, OE Murska Sobota za sodelovanje v projektu ProLea, smo vedeli, da je treba pogledati prek svojih meja oziroma razširiti pogled. Ob tem so se mi seveda zastavljala nekatera vprašanja in porajale dileme v povezavi s profesionalnim razvojem učiteljev. Pogosto namreč mislimo, da se učitelji nimamo ničesar več naučiti, saj so dobri rezultati ob zaključku izobraževanja (poklicna matura, zaključni izpit) dovolj. Vsak uspešen učitelj pa prej ali slej začuti, da mu nekaj manjka, da je za kakovostno in učinkovito delo z dijaki treba dajati več, kot je v nekem trenutku sam zmožen. In prav na to skupino učiteljev sem pomislila, ko sem naši predstojnici območne enote Zavoda za šolstvo potrdila sodelovanje v projektu. Vsaka novost poleg pozitivnega prinaša tudi negotovosti, zato sem veliko časa namenila razmisleku glede izbire projektnega tima, predvsem kateri izmed sodelavcev so tisti, ki bodo zmogli in znali navdušiti večji del kolektiva ter ga popeljati po poti razvoja, preizkušanja in izvajanja novih pristopov profesionalnega razvoja. Prepričana sem, da sem iz-

brala prave sodelavce, tim je prizadeven; pri dejavnostih, ki jih pripravlja za celoten kolektiv, se člani trudijo, tudi s tistimi, ki jih je običajno težko prepričati o pomenu tovrstnih aktivnosti.

Kako ste doživljali usposabljanje in razvoj ter delovanje lastnega tima?

Predhodno usposabljanje projektnega tima v šolskem letu 2016/2017 je bilo kakovostno in dobrodošlo, saj so spoznali, da je še veliko neraziskanega in pomembnega za kakovostno delo učitelja. Sodelavci so se na delavnicah usposabljali za različne pristope reševanja problemov in pridobili različne veščine, npr. učenje učenja, ki jih zdaj s pridom prenašajo na sodelavce in dijake. S pomočjo SWOT-analize smo se odločili, da bomo pri učiteljih skozi profesionalni razvoj prioritarno razvijali veščine učinkovite komunikacije.

Zaradi usposabljanja projektnega tima, ki je potekalo v času pouka v Ljubljani, je bila v zbornici kdaj pa kdaj tudi slaba volja, ker je bilo treba odsotne sodelavce nadomeščati, vendar je tudi to stalnica v šolskem prostoru.

Česa ste se lotili po usposabljanju in kako vam je to uspevalo?

V preteklem šolskem letu smo s samorefleksijo ugovarjali, kako pomembno je opolnomočenje učiteljev za učinkovito komunikacijo v razredu in tudi širše, saj bodo le tako lahko prevzemali različne vloge. Od-

ločili smo se, da bomo učiteljem pomagali usvojiti ustrezne kompetence za uspešno nudenje pomoči in razvijanje veščin dijaku tutorju, ki bo v pomoč sošolcem z učnimi težavami pri učenju. K temu smo tudi usmerili profesionalni razvoj učitelja. V ta namen smo izvedli vrsto aktivnosti. Ugotavljamo namreč, da je pri dijakih pomembno razvijati empatijo do sočloveka, kar je zelo povezano tudi s programi, ki jih izvajamo. Menim, da smo bili pri tem uspešni.

Kako ste projekt predstavili na šoli, načrtovali in izvedli akcije?

Avgusta 2017 smo na pedagoški konferenci kolektivu predstavili projekt in načrt projektne aktivnosti v šolskem letu 2017/2018. Odziv sodelavcev je bil zanimiv, doživeli smo navdušenje, odobravanje, pa tudi zavijanje z očmi in pomenljive nasmeške. To smo tudi pričakovali, saj kar dobro poznamo kolektiv. Nadaljevali smo z izobraževanjem na temo Učinkovito komuniciranje v razredu, ki so ga izvedli zunanji izvajalci. S tovrstnim intenzivnim treningom smo pozitivno razpoloženje nekoliko okrepili, hkrati pa tudi zanimanje za nadaljnje aktivnosti. Nato smo projekt predstavili staršem na roditeljskih sestankih. Ti so tutorstvo dijakov sošolcem z učnimi težavami podprli. Prav tako je z zanimanjem sledil prednostim tovrstnega pristopa pomoči dijaku, ki počasneje usvajajo vsebine pri posameznih predmetih, in podprl nadaljevanje aktivnosti naš dijaški parlament.

Oktobra in novembra smo imeli srečanje s posameznimi aktivni (slovenisti, germanisti, matematiki, naravoslovci, strokovni aktiv zdravstvene nege in kozmetike) in intenzivno iskali veščine, ki jih potrebuje posamezni učitelj, da bo uspešnejši v profesionalni rasti, saj so področja dela različna. Projektne tim je pripravil tudi ustrezno dokumentacijo, ki bo v pomoč tako učitelju kot dijaku. Posebej smo poudarili pomen vodenja portfolia, ki bo v pomoč na poti profesionalne rasti.

Katere aktivnosti potekajo na šoli sedaj in na kakšen način jih podpirate kot pedagoški vodja? Kje vidite izzive in ovire, kaj bi projektne tim oziroma šola še potrebovala?

Decembra smo začeli z medsebojnimi kolegialnimi hospitacijami. Eden izmed članov projektne tima se je opogumil in povabil k svojim uram sodelavko s strokovnega področja. Oba sta bila pozitivno presenečena, pogovor po zaključku hospitacije sta oba zapustila strokovno obogatena. Tak način učeče se skupnosti, torej kolegialne hospitacije s pogovorom, izvajamo že precej časa, predvsem pa tisti učitelji, ki si želijo kritične povratne informacije. Decembra načrtujemo še delavnico Učni stili, ki jo bo izvedla naša psihologinja.

Kot ravnateljica ves čas aktivno sodelujem s projektne timom, spremljam njegovo delo, skupaj načrtujemo in analiziramo aktivnosti, tudi glede na druge obveznosti, ki jih imamo v šolskem letu. Na tem področju nas čaka še veliko izzivov, zato je pomembno, da sodelavcem tudi časovno in prostorsko omogočam izvajanje aktivnosti. Mesečno analiziramo opravljeno delo in ugotavljamo, da so določeni učitelji sodelovanje v projektu sprejeli zelo pozitivno. Tako je na zadnji pedagoški konferenci eden izmed njih poročal, da že uspešno izvaja mentorstvo dijaku tutorju.

Težave zaznavam pri dijakih vozačih, saj je težko časovno uskladiti termin za delo, ker so zelo slabe povezave z javnimi prevoznimi sredstvi. Vsekakor se bomo še naprej trudili uskladiti termine tudi zanje.

Uspelo nam je razburkati kolektiv in prav gotovo smo na pravi poti, kar pomeni, da bodo učitelji nadgrajevali svoje znanje in razvijali veščine tudi na izbranem področju. Seveda upamo, da se bo v to snežno kepo, ki se je začela valiti, ujelo čim več učiteljev. Prepričani smo, da s tem postavljamo tudi temelje za vseživljenjsko učenje, ki je neizogibno za vse sedanje in prihodnje generacije.

Learning by Teaching ali Učenje s poučevanjem

Viljem Pavlovič, ŠC Slovenske Konjice-Zreče; Gimnazija

Uvod

Koncept vseživljenjskega učenja se mora v prvi vrsti dotakniti vseh, ki sami poučujemo. Učiteljski kolektivi, ki sledijo tej paradigmi, so dober primer take učeče se skupnosti. Na Gimnaziji Slovenske Konjice smo posvojili ideje projekta Linpilcare in v šolskem letu 2016/2017 že drugo leto zapored iskali in preverjali nove koncepte poučevanja, ki smo jih sproti evalvirali s pomočjo izsledkov znanstvene in strokovne literature.

V naši raziskavi smo na delu populacije drugega letnika preverjali primernost metode, pri kateri so dijaki prevzeli mesto učitelja v razredu. Samostojno so izvajali vse elemente učne ure. Pred začetkom priprav so dobili enotna navodila, učitelji pa smo jim bili vsekozi ob strani, če so želeli našo pomoč. Preliminarni rezultati kažejo, da so dijaki, ki so aktivno vodili učno uro, svoje znanje uzavestili bolje kot preostali v razredu. To sklepamo na temelju izpolnjenih načrtov učenja, ki kažejo, da so aktivno sodelujoči dijaki vložili trikrat več časa v učenje predmeta kot drugi. Povprečna ocena pisnih testov dijakov, ki so izvajali učne ure v razredu (3,9), je znatno višja od povprečne ocene pisnih testov dijakov (2,4), ki so pouk le spremljali. V projektu sodelujoči dijaki izražajo pripravljenost in željo nadaljevati s takim načinom dela tudi v prihodnjem šolskem letu.

Predstavljena didaktična metoda je v strokovni literaturi poznana pod imenom Learning by Teaching (Grzega, 2005; Stollhans, 2016). Njene korenine segajo v čas rimskega filozofa Seneke, ki je pred dva tisoč leti zapisal: »Docendo discimus« ali S poučevanjem se učimo (Ahmed, 2013). V sodobnem času je ideja, da je poučevanje drugih dober in učinkovit sistem učenja, močno podprta v strokovni literaturi (Frager in Stern, 1970; Palinscar in Brown, 1984; Chi idr., 2001; Grzega in Schöner, 2008). Bargh in Schul

(1980) v svoji raziskavi ugotavljata, da so študenti, ki so pri učenju pomagali drugim, opravili izpite bolje kot tisti, ki svojega znanja niso delili z drugimi. Do ugotovitve, da je kakovost znanja najvišja pri dijakih, ki poučujejo druge, so v svojih raziskavah prišli Frager in Stern (1970), Tang idr. (2004), Grzega (2005), Leelawong in Biswas (2008) in Aslan (2015). Pomembnejša odkritja in znanstvene temelje o uporabnosti metode učenje s poučevanjem, predvsem pri učenju tujih jezikov, je v osemdesetih letih prejšnjega stoletja objavil francoski jezikoslovec in učitelj Jean-Paul Martin (Anon), ki je metodo poimenoval Lernen durch Lehren (LdL). Z uvedbo bolonjskega sistema študija si metoda vse bolj utira pot k študentski populaciji predvsem na univerzah v Nemčiji (Stollhans, 2016).

Kako smo delali

V šolskem letu 2015/2016 smo metodo učenje s poučevanjem predstavili dijakom izbranega drugega letnika naše gimnazije. Dijake smo motivirali za samostojne predstavitve vnaprej izbranih tem. Naš osnovni namen je bil dijake spodbuditi k podjetnemu in proaktivnemu pristopu učenja in dela v gimnaziji. Predpostavljali smo, da se bodo odločili za ponujeno obliko dela in si ob tem utrdili samozavest, izboljšali večšine timskega dela in posledično dvignili raven svojega znanja in veščin.

Dijaki, ki so se odločili za izvedbo v šolskem letu 2015/2016, so izvajali le ožji del izbrane teme v časovnem okviru 15 minut. Ob koncu predstavitve smo izvedli evalvacijo s pomočjo vprašalnika, ki so ga dijaki izpolnili v razredu. Celotno učno temo je učitelj povzel in razširil v preostalem delu učne ure. Motivacija dijakov za tako obliko dela nas je spodbudila, da smo tudi s pomočjo kolegov, ki sicer niso aktivno sodelovali v projektu Linpilcare, v šolskem letu 2016/2017 obliko dela razširili in dopolnili. Metodo smo upo-

Projekt LINPILCARE - 2017

Tedenski načrt dela pri predmetu kemija 2016/2017

ime in priimek: _____ 2.b

datum	načrt / tema in čas	realizirano

A

Projekt LINPILCARE - 2017

Evalvacijski vprašalnik pri predmetu kemija

Vprašalnik izpolnite tako, da pri vsaki trditvi označite **X** pod tisto številko, ki najbolj ocenjuje vašo stopnjo strinjanja. Številka 5 pomeni da se povsem strinjate s trditvijo, številka 1 pa pomeni, da se s trditvijo sploh ne strinjate. Anketa je povsem anonimna in bo služila kvantitativni ocenitvi metode dela v razredu. S preliminarnimi rezultati boste seznanjeni ob koncu šolskega leta.

	1	2	3	4	5
Na učno uro sem se pripravil-a tako kot vedno do sedaj.					
Sošolci-ke so me s svojim poznavanjem in predstavitvijo teme pozitivno presenetili.					
Sošolci-ke so temo predstavili razumljivo.					

B

Slika 1: Del dokumentacije, s katero smo pridobivali podatke za statistično obdelavo.

rabili z izbranim oddelkom dijakov drugega letnika. Kontrolno skupino so predstavljali dijaki paralelnega oddelka drugega letnika. Spremembe in dopolnitve, ki smo jih uvedli pri izvedbi, so:

- vsi dijaki v razredu so tedensko izpolnjevali list z načrtom in realizacijo dela pri predmetu (Slika 1/A);
- dijaki, ki so se odločili za to obliko dela, so pripravili izbrano temo v obsegu cele šolske ure;
- ob koncu izvedbe ure so vsi dijaki izpolnili evalvacijski vprašalnik (Slika 1/B).

Priprava in izvedba ure dijakov

Za izvedbo učne ure se je odločilo 45 % dijakov izbrana oddelka drugega letnika. Dijaki, ki so se odločili za poučevanje svojih sošolcev, so si izbrali eno izmed ponujenih tem, pri čemer sta vsako temo izbrala po dva dijaka in jo predstavila v paru. Ob izbiri teme so dijaki dobili točen datum izvedbe, ki se je lahko zaradi narave dela zamaknil za en teden. Vsi so dobili enaka didklična in metodična navodila za pripravo. Možnosti posvetovanja z učiteljem so imeli povsem odprte.

Dijaki, ki so izvedli učno uro, so v povprečju prišli na posvet z učiteljem trikrat. Večinoma so se zanimali za:

- ustreznost virov, ki so jih uporabljali za pripravo;
- želeli so učiteljevo potrditev, da se pripravljajo v pravi smeri, ali pa ustrezno preusmeritev;
- pri učitelju so preverjali ustreznost in primernost delovnih listov, ki so jih pripravili za svojo uro.

Preliminarni rezultati

Dijaki, ki so izvedli učno uro, so ugotavljali, da so:

- za pripravo učne ure, ki so jo izvedli, porabili znatno več časa, kot ga sicer porabijo za učenje enakega obsega snovi;
- bili za pripravo učne ure zelo motivirani, saj so se želeli pred sošolci izkazati;
- za pripravo in izvedbo učne ure so se posvetili retoričnim veščinam ter za pomoč prosili učitelja, ki to veščino na šoli uči;
- odkrili množico virov na svetovnem spletu, ki so namenjeni dijakom srednjih šol, a jih prej niso uporabljali;

- priprave za izvedbo zahtevale veliko usklajevanj med obema izvajalcema ure;
- po izvedbi so bili ponosni nase in na opravljeno delo.

Razred je z naklonjenostjo sprejel delo svojih sošolcev. Motivacija za delo pri uri je bila v razredu opazno večja. Dijaki, ki se v začetku projekta niso odločili za izvedbo samostojne ure, so ob zaključni evalvaciji izražali naklonjenost do sošolcev, ki so se upali izpostaviti. Prav tako so izražali željo po sodelovanju v projektu v prihodnjem šolskem letu.

Opazanja učiteljev, ki smo spremljali delo v razredu, so se osredotočila predvsem na načine izvedbe učne ure, ki so jo pripravili dijaki. Prvi vtis, ki smo ga dobili, je, da je večina dijakov nekoliko težko obvladovala čas, hkrati pa želela preveč posnemati učni slog učitelja predmeta. To je bilo opazno predvsem na nivoju neverbalne komunikacije z razredom v času izvajanja učne ure. Te nerodnosti smo si pojasnili z ne dovolj dobrimi navodili za pripravo ure.

Analiza evalvacijskih vprašalnikov

Dijaki so celoten čas projekta izpolnjevali tedenske načrte in realizacijo dela pri predmetu doma (Preglednica 1). Na temelju njihovih načrtov smo ugotovili:

- dijaki, ki so izvedli učno uro, so tedenske načrte izpolnjevali vestneje, prav tako so zadane cilje vestneje tudi izpolnjevali,
- dijaki, ki so izvedli učno uro, so za učenje snovi porabili v določenem časovnem obdobju več ur (povprečje ur = 28, $SD = 2,1$) kot dijaki, ki ure niso izvajali (povprečje ur = 9,2, $SD = 3,9$).

Preglednica 1: Časovni načrt in realizacija učenja kemije v času trajanja projekta

Izvajal učno uro	Načrtovani čas	Realizirani čas	Povprečna ocena
da	24	28	3,9
ne	18	9,2	2,4

$N = 22$

Angažiranost dijakov pri delu doma smo primerjali s povprečno oceno pisnih testov pri predmetu (Preglednica 1). Ugotovili smo, da so vrednosti povprečnih ocen pisnih testov pri dijakih, ki so izvedli učno uro, za več kot petino (21,9 %) višje od povprečne ocene

testov vseh dijakov v oddelku. Povprečne ocene testov oddelka, ki je sodeloval v projektu, pa so le malo višje (3,2) od primerljivega rezultata (3,1) kontrolnega oddelka. Na temelju teh rezultatov ne moremo sklepati, da je izvajanje metode učenje s poučevanjem značilno dvignilo raven testiranega znanja pri vseh dijakih, ki so sodelovali v projektu. Sklepamo lahko le, da so dijaki, ki so izvajali učno uro, pri tem predmetu dosegli nadpovprečne rezultate v primerjavi s preostalimi sošolci v svoji generaciji. Naši rezultati tako v delu kontrolne skupine odstopajo od rezultatov, ki sta jih v svoji raziskavi predstavila Fiorella in Mayer (2013), se pa ujemajo z njunimi ugotovitvami v delu populacije, ki je izvajala učno uro.

Za nadaljevanje dela predlagamo, da se:

- v prihodnjem šolskem letu istemu oddelku omogoči nadaljevanje sodelovanja v projektu. Pri delu bomo spremljali več parametrov, ki bi nam omogočili boljše statistično vrednotenje rezultatov;
- izvajanje projekta razširi še na nižji letnik in druge predmete ter s tem poveča vzorec testirane populacije v daljšem časovnem obdobju;
- za izvajanje projekta v prihodnosti pripravijo izboljšana didaktična in metodična navodila za dijake, ki bodo samostojno izvajali učno uro in se učili tako, da bodo poučevali svoje sošolce.

Viri in literatura

- Ahmed, A. G. A. (2013). Impact of Learning by Teaching Strategy on University Students, Linguistic Competence. <http://mag.uofb.edu.sd/wp-content/uploads/2014/01/The-Impact-of-Learning-by-Teaching-Strategy-on-University-Students'-Linguistic-Competence.pdf> (dostopno 29. 3. 2017).
- Anon. Learning by Teaching: The Goal is Independence. <http://www.goethe.de/ges/spa/prj/sog/mud/en3913352.htm> (dostopno 29. 3. 2017).
- Chi, M., Siler, S. A., Jeong, H., Yamauchi, T. in Hausmann, R. G. (2001). Learning from Human Tutoring. *Cognitive Science*, 25(4), 471–533.
- Fiorella, L. in Mayer, E. R. (2013). The relative benefits of learning by teaching and teaching expectancy. *Contemporary Educational Psychology*, 38(4), 281–288.
- Frager, S. in Stern, C. (1970). Learning by Teaching. *The Reading Teacher*, 23(5), 403–405.
- Grzega, J. (2005). Learning By Teaching. The Didactic Model LdL in University Classes. <http://www.joachim-grzega.de/ldl-engl.pdf> (dostopno 29. 3. 2017).
- Grzega, J. in Schöner, M. (2008). The didactic model LdL (Lernen durch Lehren) as a way of preparing students for communication in a knowledge society. *Journal of Education for Teaching: International research and pedagogy*, 34(3), 167–175.
- Leelawong K. in Biswas G. (2008). Designing Learning by Teaching Agents: The Betty's Brain System. *International Journal of Artificial Intelligence in Education*, 18(3), 181–208
- Palincsar, A. S. in Brown, A. L. (1984). Reciprocal teaching of comprehension-fostering and comprehension – monitoring activities. *Cognition and Instruction*, 1, 117–175.
- Safiye, A. (2015). Is Learning by Teaching Effective in Gaining 21st Century Skills? The View of Pre-Service Science Teachers. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 15(6), 1441–1457.
- Stollhans, S. (2016). Learning by teaching: developing transferable skills. <https://research-publishing.net/publication/chapters/978-1-908416-38-4/478.pdf> (dostopno 29. 3. 2017).
- Tang, T. S., Hernandez, E. J. in Adams, B. S. (2004). »Learning by Teaching«: A Peer-Teaching Model for Diversity Training in Medical School. *An International Journal*, 16(1), 60–63.

Inovativni, sodobni pristopi k učenju in poučevanju – uvajanje debatnih tehnik v pouk

Mag. Marjetica Štante Kapun, ŠC Slovenske Konjice-Zreče; Gimnazija

Članek predstavlja potek dela oz. vpeljevanje novosti v okviru projekta Linpilcare. Izziv, ki ga je tim izbral ob začetku projekta: »Inovativni, sodobni pristopi k učenju in poučevanju – uvajanje debatnih tehnik v pouk«, se je kasneje razširil na učenje z učenjem in formativno spremljanje pouka. Sodelujoči, tako učitelji v timu, kot preostali učitelji, so s preučevanjem lastne prakse in prebiranjem strokovne literature pridobili nova znanja in uporabili nove, inovativne metode, ki prispevajo h kakovostnejšemu pouku in boljšim rezultatom. Znanje, veščine in strategije, pridobljene na izobraževanju in s kritičnim prijateljevanjem pri pouku, smo v obliki delavnic posredovali celotnemu učiteljskemu zboru, ki se je pozitivno odzval. Kljub prvotni zaskrbljenosti in pomislekom so novosti in nove metode na šoli zaživele in bile dobro sprejete med učitelji in dijaki.

V program Linpilcare smo stopili kot tim, ki je želel po načelih učeče se skupnosti in skupnim učenjem celotnega kolektiva vpeljevati pri pouku nove, inovativne metode. Zavedamo se napredka tehnologije, posledično novosti željnih mladih in ta projekt nam je omogočil prav to, da skupaj z dijaki nadgrajujemo in uvajamo novosti. Kot naslov projekta smo izbrali: Inovativni, sodobni pristopi k učenju in poučevanju – uvajanje debatnih tehnik v pouk, učenje z učenjem in formativno spremljanje pouka.

Kot temeljno metodo smo v okviru projekta izbrali debatno tehniko. Ker smo kot učeča se skupnost med drugim sodelovalno prebirali vire na to temo, jih bomo večkrat navajali tudi v pričujočem članku.

Kaj je debata? »Debata je uravnoteženo strukturiran komunikacijski dogodek o pomembni temi, v kateri se soočita dve, lahko tudi več, nasprotujočih si strani,

ki izmenično predstavljajo svoja mnenja in podajajo možnost za odločitev oz. poskušajo prepričati publiko in sodnike.« (Skr, 2007)

Zakaj smo se na šoli odločili za formalno debato? Dijaki, ki se učijo formalne debate, razvijajo (prav tam):

1. informacijsko pismenost. Debata vodi k pridobivanju in poglobljanju znanja in k informacijski pismenosti, saj razvija aktivno raziskovanje, selekcioniranje in analizo informacij na zabaven in zanimiv način;
2. debata motivira učence, da postanejo lastni izobraževalni aktivisti in aktivistke;
3. debata razvija kritično mišljenje. Po Branhamu, R., klasiku ameriške debatne teorije, naj bi namreč vsaka debata vsebovala:
 - a) oblikovanje argumentov ter predstavitev in podporo stališč tako za kot proti.
 - b) zavračanje argumentov nasprotne strani ter predstavitev napak v sklepanju, napačnih podatkov, slabih posledic v argumentih nasprotne skupine;
 - c) obramba ter razširitev naših argumentov pred napadi in zavračanjem nasprotne skupine;
 - č) glavne točke spora v debati, tehtanje argumentov in pričakovanja, prek katerih se individualni argumenti navežejo na širša vprašanja.

Dijaki se s formalno debato učijo javno nastopati pred občinstvom. Občinstvo je govorniku lahko naklonjeno, nevtravno, morda celo sovražno. Za vse vrste občinstva pa veja, da ocenjujejo govornika. Dober govornik je sočuten, odkrit, zaskrbljen, naklonjen, pozoren, prijazen ter ima občutek za humor in sorazmernost. Postati dober govornik, je proces, ki ni nikoli kon-

čan. Prav tako je govorec z vsakim nastopom bolj-ši, če k temu stremi, se zavzeto pripravlja in govore jemlje resno. Glede na navedena dejstva je izjemno pomembno, da dijake sistematično učimo teh veščin, saj jim bodo zelo pripomogle k razvoju samostojnosti osebnosti ter oblikovanju jasne identitete (prav tam).

V prvem delu projekta smo si zadali cilj, da se najprej temeljito seznanimo s strokovno literaturo na izbrano temo in si izmenjamo informacije. Branje smo si v naši učeči se skupnosti razdelile takole. Dve članici tima sva prebrali priročnik Skrt, B. idr. (2007), *Debata za enake možnosti: izobraževalni priročnik*, da bi si pridobili teoretično znanje iz nove tehnike poučevanja. Po temeljitem branju sva si izmenjali in predebatirali novo pridobljeno znanje. Pri tem sva uporabili metodo učenja z viri, ki smo jo spoznale na skupnem usposabljanju timov v okviru projekta Linpilcare, ki zajema tri ravni: vsebino besedila, interpretacijo in aplikacijo.¹

Poleg dela z viri smo želeli učiteljem omogočiti še izkušnjo izbrane debatne tehnike, zato je tretja članica tima izvedla predstavitevno uro debate tipa za in proti z naslovom »Uveljavljanje simetričnih družin in integrirane delitve vlog v družinah: DA ali NE?«, ki smo se je udeležili vsi člani tima in naša skrbnica mag. Sonja Zajc, predstojnica OE ZRSS Celje.

Na temelju opazovanja smo prešli s teoretičnega na praktični del. Uporabili smo metodo kritičnega prijateljstva. To se je obneslo kot zelo praktično, saj smo lahko v učeči se skupnosti znanje, pridobljeno s prebiranjem strokovne literature, nadgradili še v praksi. S pridobljenim znanjem sta članici tima uporabili debatno tehniko samostojno pri uri angleščine in psihologije.

Pri angleščini smo izvedli debato za in proti na temo School uniforms. Skupina ZA je zagovarjala trditev, da so šolske uniforme dobra odločitev, medtem ko je skupina PROTI tej trditvi nasprotovala. Dijaki so informacije pridobili pri pouku angleškega jezika, kjer smo najprej prebrali članek o šolskih uniformah v Angliji, nadgradili pa so jih doma s prebiranjem

dodatne literature in študij. Študijo o uvedbi uniform je izvedla med drugim tudi Osnovna šola Vojnik. Tako so dijaki lahko primerjali stanje v različnih državah. Debato so si ogledali dijaki drugega letnika, pri čemer so tudi aktivno sodelovali in se hkrati učili tehnike debatiranja. Namen ogleda je bil, da se naučijo debatirati ter kasneje debato izvedejo sami. Po končanem projektu se aktivnosti, ki smo jih začeli izvajati v okviru projekta, ne bodo končale, temveč bomo z njimi nadaljevali z drugimi dijaki, ki niso bili neposredno vključeni v projekt. Debata je zelo dobro uspela, nadgradili pa smo jo tako, da so dijaki debatirali v angleškem jeziku.

V okviru projekta sta se članici tima udeležili še strokovnega izobraževanja z naslovom Moderacijske veščine, ki je potekal v Ljubljani. Usposabljanje je bilo posvečeno formatom sodelovalnega dela za različne namene, med drugim: oblikovanju pravil, branju besedil in delu s podatki, pa tudi temeljnim komunikacijskih veščinam od opazovanja do močnih vprašanj.

V naslednjem šolskem letu smo po načelih učeče se skupnosti k sodelovanju povabili še preostale člane kolektiva in s tem je ves kolektiv postal učeča se skupnost. Projekt smo predstavili na konferenci in tako vzpodbudili kolege, da so se odločili uporabljati inovativne metode poučevanja, kar nedvomno prispeva k dvigu kakovosti poučevanja in učenja.

Ena od kolegic je tako svoje vedenje o formalni debati nadgradila s strokovno literaturo (Hohler, 2008).

Predstavitveni uri debate sta potekali v 3. a- in v 3. b-razredu z naslovom: »Prešeren je bil večji domoljub kot Cankar«. Povabljeni so bili vsi člani tima. V vsakem oddelku je debata potekala dve učni uri, in sicer so ji sledili analiza, podajanje pozitivnih in negativnih opažanj dijakov ter sklepni del. Na debato so se debaterji pripravljali tri tedne, vsaj dvakrat so morali priti na konzultacije k profesorici. Debatni sta v obeh razredih dobro uspeli.

Profesor kemije pa je z dijaki uporabil metodo »Learning by teaching«.² Najprej je pripravil delavnico, na kateri so bili sodelujoči dijaki seznanjeni z osno-

¹ Ta metoda dela je skupaj z drugimi metodami sodelovalnega učenja učiteljev predstavljena v priročniku Učitelj, raziskovalec lastne prakse, ki je dostopen na <https://www.zrss.si/digitalnknjiznica/linpilcare-ucitelji-raziskovalci/#1>

² Glej gornji članek »Learning by Teaching« ali učenje s poučevanjem avtorja Viljema Pavloviča.

vami priprave predavatelja na izvedbo predavanja ter možnimi pastmi, ki jih čakajo. Znanstvene raziskave kažejo, da je ta metoda za dijake, časovno zelo zahtevna, saj morajo pregledati bistveno več literature kot je sicer za samo učenje določene teme. Po drugi strani, pa raziskave kažejo, da v dijakih ta način dela vzbudi »ustvarjalni nemir« in dvigne motivacijo za delo (Moseli A. Mafa). Logan in Majer sta dokazala, da je tako pridobljeno znanje mnogo bolj zasidrano v primerjavi z znanjem skupine, ki je bila deležna običajnega pouka (Logan in Mayer, 2013).

Profesorica matematike pa se je v okviru projekta odločila za uvajanje formativnega spremljanja pouka.

Da bi sodelavce pripravili tudi na nov način sodelovanja med nami – učenje drug od drugega – smo na rednem izobraževanju, ki ga izvajamo na šoli prvi dan zimskih počitnic, s kolegico izvedli delavnice o skupinskem delu. Pri tem sva naleteli na prvo oviro, saj je predstavitev dela oziroma uvajanje novosti med sodelavci po navadi težje sprejeto. Priprava na samo delavnico je bila težka, a sodelavci so jo dobro sprejeli. Najprej sva predstavili teoretični del, nato pa je sle-

dila praktična delavnica na temo: »Delo v skupini«. Praktičnemu delu sva namenili več pozornosti, saj je po najinih izkušnjah pogosto na izobraževanjih namenjeno premalo pozornosti praktičnim primerom, zaradi česar prihaja do nezadovoljstva udeležencev. Da bi se temu izognili, sva delo skrbno načrtovali in ga izvedli po korakih. Izvedli sva tudi evalvacijo in navajam nekaj komentarjev: »Všeč mi je skupina in delo v skupini, vsi smo sodelovali, se aktivno vključevali; dobro prenašanje znanja na svoje strokovno področje, jasna, kratka pravila, nazorno predstavljena.« S tem lahko potrdimo, da je bilo znanje v projektu Linpilcare dobro sprejeto in tudi preneseno na širšo skupino, v tem primeru na celoten kolektiv.

Cilj, ki smo si ga zadali – »Spremembe v učni praksi bodo pripomogle k višjim dosežkom učencev« –, je bila zagotovo dosežen in uspelo nam je še več, svoje znanje, ki smo ga pridobili bodisi s preučevanjem lastne prakse, branjem strokovne literature bodisi s kritičnim prijateljevanjem in izobraževanjem, smo delili s svojimi kolegi, ki ga bodo prenašali naprej pri svojem pouku, in tako bo učna praksa spremenjena, dijaki pa bodo dosegali boljše rezultate.

Slika 1. Utrinki iz debate Scool Uniforms Pro et Contra

Viri in literatura

Skrt, B., Hohler, B., Šerc, A., Jurman, G., Dragoš, S., Kralj, A., Leskovšek, V., Maljevac, S., Renner, T. (2007). *Debata za enake možnosti*. Ljubljana: Za in Proti Zavod za enake možnosti.

Hohler, B., Požgan, J., Broda Bahm, T., Kempf, D., Driscoll, W. (2008). *Javne Debate*. Zbornik. Ljubljana. Za in Proti Zavod za enake možnosti.

Logan, F. in Mayer, R. E. (2013). The relative benefits of learning by teaching and teaching expectancy. *Contemporary Educational Psychology*.

Moseli, A. Mafa. *Investigating Learning by Teaching and Learning by Assessment* http://www.learnlab.org/opportunities/workshop/posters/Mafa_Assessment.pdf (dostopno 15. 1. 2018).

Kulturni Bazar 2018

Ana Petrovčič, nacionalna koordinatorica projekta Kulturni bazar

Tradicionalno nacionalno strokovno usposabljanje na področju kulturno-umetnostne vzgoje Kulturni bazar, ki ga pripravljamo Ministrstvo za kulturo, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport ter Zavod RS za šolstvo s partnerji, bo v četrtek, 5. aprila 2018, že deseto leto potekalo v Cankarjevem domu v Ljubljani.

Ob jubileju nacionalnega projekta smo pripravili bogat in zanimiv program **strokovnega usposabljanja**, ki vključuje **skoraj petdeset dogodkov**: predstavitve, predavanja, delavnice in vodenja po razstavi. Pri snovanju programa dajemo veliko pozornost predstavitvi različnih tematik kulturno-umetnostne vzgoje, saj jo želimo približati strokovnim delavcem različnih področij. Vrtcem in šolam ter drugim zavodom s področja vzgoje in izobraževanja zato prav posebej priporočamo, da omogočijo udeležbo na usposabljanju **več strokovnim delavcem posameznega VIZ** (strokovnim delavcem različnih predmetov in področij, različnih stopenj izobraževanja, tudi svetovalni službi, šolskim knjižničarjem ...).

Osrednja tema programa je **Evropsko leto kulturne dediščine 2018**, posebno pozornost pa namenjamo

tudi **Cankarjevemu letu 2018 in medgeneracijskemu povezovanju na področju kulture**.

Poleg **teoretskih in praktičnih spoznanj domačih in tujih strokovnjakov, kakovostnih kulturnovzgojnih projektov ter predstavitev primerov dobrih praks sodelovanja med vzgojno-izobraževalnimi zavodi in kulturnimi ustanovami (kreativna partnerstva)** boste skozi program spoznali tudi **možnosti za povezovanje kulturno-umetnostne vzgoje z drugimi področji**. Organizatorjem Kulturnega bazarja se tudi letos pridružujejo partnerji iz drugih resorjev – **skupni medresorski dogodki** bodo povezali kulturno-umetnostno vzgojo z okoljem in prostorom, vzgojo, izobraževanjem in športom, gibanjem in zdravjem ter naravo. O načrtnem razvoju kulturno-umetnostne vzgoje bo tekla beseda na **okrogli mizi ob deseti obletnici projekta**, na kateri bosta sodelovala ministrica dr. Maja Makovec Brenčič in minister Anton Peršak.

Udeležba na Kulturnem bazarju je za vse obiskovalce brezplačna. Celoten program strokovnega usposabljanja in e-prijavnico najdete na spletni strani www.kulturnibazar.si.

Kulturni bazar

2018

IZ ZALOŽBE ZAVODA RS ZA ŠOLSTVO

Razširjajmo znanje

Ugoden nakup
strokovne
literature
v **MARCU**
in **APRILU**

~~27,00 €~~
13,50 €

~~31,40 €~~
15,70 €

~~37,50 €~~
30,00 €

~~34,50 €~~
27,60 €

Dopolnite svojo strokovno knjižnico z ugodnim nakupom. Izbor **prek 100 znižanih publikacij** najdete na spletni strani www.zrss.si/zalozba/knjigarnica.

Iz knjig
do vaših
učencev

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Naročanje:
P Zavod RS za šolstvo, Poljanska c. 28, 1000 Ljubljana
T 01 300 51 00
F 01 300 51 99
E zalozba@zrss.si
S www.zrss.si

akcija

arhiv revij

facebook ZRSS

twitter ZRSS